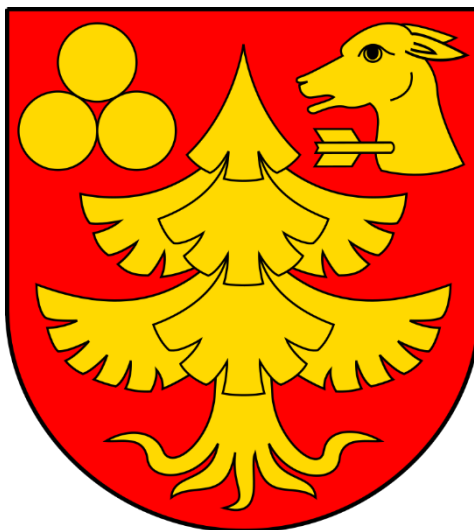

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY PIONKI
NA LATA 2021-2025**

**GMINA PIONKI
POWIAT RADOMSKI
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE**

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Metodologia opracowania Strategii.....	16
3. Diagnoza sytuacji społecznej.....	17
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej.....	17
3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Pionki	17
3.1.2. Demografia.....	18
3.1.3. Rynek pracy	22
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa.....	25
3.1.5. Ochrona zdrowia	26
3.1.6. Edukacja	27
3.1.7. Kultura i sport	32
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego.....	34
3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	46
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Pionki.....	48
3.2.1. Bezrobocie	49
3.2.2. Ubóstwo	53
3.2.3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych	56
3.2.4. Problemy osób starszych.....	60
3.2.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.....	63
3.2.6. Uzależnienia.....	75
3.2.7. Bezdomność.....	80
3.2.8. Przemoc w rodzinie	80
3.2.9. Przemoc.....	84
3.3. Wyniki badania ankietowego.....	85
3.4. Analiza SWOT	97
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	99
4.1. Prognoza demograficzna	99
4.2. Prognoza zmian	100
5. Wizja rozwoju społecznego i cele strategiczne	102
6. Kierunki niezbędnych działań	103
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe	104
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii.....	105
9. Wnioski i podsumowanie	110
10. Spis tabel i wykresów, rysunków	112

1. Wprowadzenie

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025 jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Pionki. Jest narzędziem materializacji lokalnej polityki społecznej. Zobowiązanie sporządzenia dokumentu wynika z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), w którym zostało napisane: „*do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnie ryzyka*”.

W Strategii wskazano obszary problemowe, cele i kierunki działań. Osiągnięcie wyznaczonych celów i rezultatów podlegać będzie stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji. Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego celu działań. W obszarze rozwiązywania problemów społecznych jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej w następujących dziedzinach:

1. Bezrobocie,
2. Ubóstwo,
3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych,
4. Problemy osób starszych,
5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
6. Uzależnienia,
7. Bezdomność,
8. Przemoc w rodzinie,
9. Przemoc.

Wskazane dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej.

Zgodnie z art. 16b, ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera przede wszystkim:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - celów strategicznych projektowanych zmian,
 - kierunków niezbędnych działań,
 - sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - wskaźników realizacji działań.

Akty prawne regulujące opracowanie i wykonanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowią również:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1348);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r. poz. 2407);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020 poz. 426 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 176);
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2085);
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 38);
- ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2020 r. poz. 35 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1472);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1666 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359);
- ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 869 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 611 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz.U. z 2020 r. poz. 508 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2018 r. poz. 969);

- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. systemie oświaty (Dz.U. z 2020 r. poz. 1327 z późn. zm.);
- uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. 2018 poz. 1007);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz. 1329);
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2018 r. poz. 1061);
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

Różnorodność problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Głównym celem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest pogłębianie i rozwój form pracy socjalnej, kooperacja z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi oraz instytucjami funkcjonującymi w sferze polityki społecznej. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych wskazuje, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej Gminy Pionki.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym i aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od wyboru kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii.

Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025 jest wieloletnim dokumentem programowym, stanowiącym niebagatelne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jego mieszkańców, zwłaszcza grup społecznych, którym grozi izolacja społeczna.

POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBLA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym ze sposobów realizacji strategii rozwoju gminy i dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów, co ma na celu uspołnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i programami konstruowanymi w jej ramach. W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

Na poziomie krajowym przedmiotowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030”.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 to dokument mający na celu przede wszystkim poprawę jakości życia obywateli. Ukazuje on główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, a także kierunki zagospodarowania przestrzennego państwa. Powyższy dokument wyznaczył trzy strategiczne obszary, w których powinien odbywać się rozwój Polski:

- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:
 - Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,
 - Polska Cyfrowa,
 - Kapitał ludzki,
 - Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:
 - Rozwój regionalny,
 - Transport,
- Obszar efektywności i sprawności państwa:
 - Kapitał społeczny,
 - Sprawne państwo.

Realizacja *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025* umożliwi wsparcie mieszkańców gminy, a co za tym idzie, wpłynie pozytywnie na przyrost i efektywność kapitału społecznego.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej została opracowana z powodu przystąpienia Polski do realizacji drugiego zadania ze Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi i pokonywanie izolacji społecznej. Państwo powinno tworzyć warunki kształtowania kapitału społecznego poprzez spójną politykę. Niekorzystne warunki ekonomiczne, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia prowadzą do marginalizacji społecznej. Wdrożenie *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025*, umożliwi realizację koncepcji Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia przyjęta została Uchwałą Nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M.P. 2020 poz. 1060).

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. W dokumencie wyznaczono następujące trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne.

Działania skierowane do mieszkańców gminy Pionki, w szczególności beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

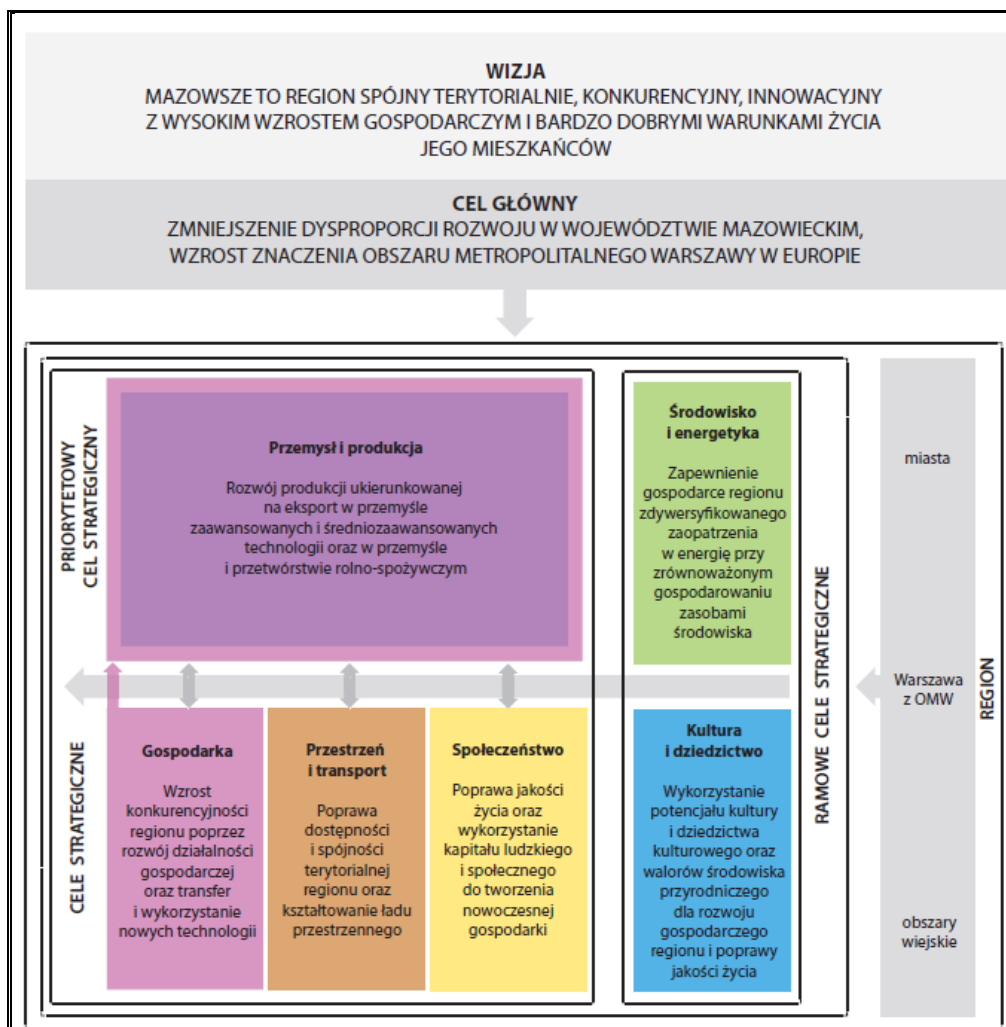
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 158/13 z dnia 28 października 2013 r.

Nadrzędnym celem Strategii jest spójność terytorialna, rozumiana, jako *zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie*, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe poprzez przyspieszenie wzrostu gospodarczego, generowanego przez rozwój produkcji i przemysłu ukierunkowanego na eksport, szczególnie w branży średniozaawansowanych i zaawansowanych technologii.

W układzie celów Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego zastosowano wielowymiarowe podejście, które uwzględnia złożoność wszystkich sfer działalności człowieka. Wizję, cel główny i cele strategiczne województwa przedstawiono na rysunku poniżej.

Rysunek 1. Struktura celów rozwojowych województwa mazowieckiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego uwzględniony został cel strategiczny Społeczeństwo, który zakłada poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

W ramach kierunków działań wskazano m.in. na:

- Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,
- Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej,
- Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej,
- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna,
- Wyrównanie szans edukacyjnych,
- Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Wyżej wymienione założenia uwzględnione zostały również w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki*. Wspólnie dokumenty te przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju społecznego.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2024

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjęta została Uchwałą Nr 36/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r.

Wyznaczono w niej następujące cele strategiczne i operacyjne:

- Cel strategiczny 1. Zintegrowany system wsparcia dziecka i rodziny w naturalnym środowisku:
 - Cel operacyjny 1. Wspieranie rodziny w realizacji jej podstawowych funkcji,
 - Cel operacyjny 2. Pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu zadań opiekuńczo – wychowawczych,
 - Cel operacyjny 3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Cel strategiczny 2. Zintegrowany, sprawnie i skutecznie działający system pieczy zastępczej:
 - Cel operacyjny 1. Rozwijanie oferty wsparcia dla rodzinnych oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej,
 - Cel operacyjny 2. Rozwijanie systemu wsparcia dla wychowanków opuszczających rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej.
- Cel strategiczny 3. Wsparcie środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym - aktywizacja i integracja:
 - Cel operacyjny 1. Rozwijanie systemu wsparcia i aktywizacji seniorów oraz innych osób wymagających całodobowej opieki poza środowiskiem zamieszkania,
 - Cel operacyjny 2. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych.
- Cel strategiczny 4. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego:
 - Cel operacyjny 1. Podniesienie poziomu usług świadczonych w obszarze polityki społecznej,
 - Cel operacyjny 2. Rozwój zasobów pomocy społecznej,
 - Cel operacyjny 3. Wzmocnienie lokalnej współpracy międzysektorowej w zakresie realizacji zadań w obszarze pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.

Realizacja *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki* przyczyni się do poprawy sytuacji społecznej na obszarze powiatu, ponieważ uwzględnia ona w swoich założeniach wyznaczone w Strategii powiatowej cele strategiczne

i operacyjne. Oba dokumenty są zatem ze sobą spójne, gdyż mają na celu zdiagnozowanie problemów społecznych oraz wyznaczenie działań skierowanych do ich rozwiązania.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023

Program przyjęty został Uchwałą Nr 275/XXVI/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 grudnia 2020 r.

Nadrzędnym celem Programu jest zintegrowany system pieczy zastępczej ukierunkowany na rozwój w powiecie radomskim, rodzinnych form pieczy zastępczej, przy jednoczesnym respektowaniu prawa dziecka do stabilnego środowiska i działaniach służących powrotowi do rodziny pochodzenia.

Celami szczegółowymi Programu są:

1. Tworzenie warunków do organizowania form pieczy zastępczej, zwłaszcza rodzinnych jako alternatywy w sytuacji braku możliwości sprawowania opieki nad dziećmi ze strony rodziców biologicznych,
2. Rozwijanie systemu wsparcia dla już istniejących form pieczy zastępczej,
3. Wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków rodzinnych oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej,
4. Współpraca na rzecz stworzenia warunków umożliwiających powrót wychowanków pieczy zastępczej do naturalnego środowiska rodzinnego,
5. Podniesienie jakości usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie - doskonalenie zawodowe i podnoszenie kwalifikacji osób realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki jest zgodna z powyższym Programem, ponieważ uwzględnia w swoich założeniach zakres problematyki społecznej w obszarze wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej. Realizacja niemniejszej *Strategii* przyczyni się zatem do osiągnięcia wyznaczonego celu nadrzędnego Programu.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2024

Program przyjęty został Uchwałą Nr 37/V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 1 lutego 2019 r.

Dokument ten wskazuje na konkretne działania jakie powinny być podjęte w powiecie radomskim aby zmniejszyć skalę utrudnień i barier jakie determinują udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Celami operacyjnymi określonymi w Programie są:

1. Zwiększenie możliwości samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych,
2. Wzmocnienie integracji społecznej osób z niepełnosprawnością,
3. Wsparcie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
4. Przeciwdziałanie dyskryminacji i poszanowanie praw osób niepełnosprawnych,
5. Partnerstwo na rzecz realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki podejmuje zagadnienia związane z problemami osób z niepełnosprawnością wobec czego, wpisuje się w założenia Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Realizacja obu programów wpłynie na przybliżenie problemów oraz przyczyni się do rozwiązania wielu trudności i przeszkód dla tej grupy społecznej.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Radomskim na lata 2021-2025

Program przyjęty został Uchwałą Nr 274/XXVI/2020 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 28 grudnia 2020 r.

Nadrzędnym celem programu jest stworzenie spójnego i profesjonalnego systemu wsparcia dla wszystkich osób uwikłanych w przemoc oraz wzmocnienie skuteczności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie radomskim.

Celami wyznaczonymi w ramach Programu są:

- Zwiększenie wiedzy na temat rozmiaru przemocy domowej w powiecie radomskim (diagnozowanie, monitorowanie problemu, analiza form i efektów udzielonego wsparcia),
- Profilaktyka i edukacja, podniesienie świadomości i poziomu wrażliwości społecznej na problem przemocy,
- Ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- Oddziaływania korekcyjno - edukacyjne wobec osób stosujących przemoc,
- Doskonalenie umiejętności podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy społecznej oraz innych podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.

W *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki* jako jeden z obszarów problemowych wskazano przemoc w rodzinie oraz również cele i kierunki działań przyczyniających się do jego rozwiązania. Wobec powyższego realizacja niniejszej *Strategii* wpłynie na osiągnięcie zakładanych rezultatów na obszarze gminy, a co za tym idzie również na terenie powiatu radomskiego.

Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2019-2023

Program przyjęty został Uchwałą Nr 154/X1V/2019 Rady Powiatu w Radomiu z dnia 29 listopada 2019 r.

Podstawowym celem opracowania Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy jest wytyczenie głównych obszarów i kierunków działań związanych z problematyką bezrobocia, stworzenie podstaw do ograniczania bezrobocia na obszarze działania PUP w Radomiu, zwiększenie zatrudnienia oraz aktywności osób bezrobotnych na rynku pracy, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy oraz wzrost kompetencji zawodowych wśród uczestników lokalnego rynku pracy.

Działaniami określonymi w Programie mającymi na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych i poszukujących pracy są:

- Udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia poprzez promocję zatrudnienia i efektywną aktywizację zawodową osób bezrobotnych,
- Przedsięwzięcia na rzecz poprawy mobilności zatrudnieniowej bezrobotnych i osób poszukujących pracy,
- Podniesienie jakości usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu,
- Realizacja założeń Programu będzie realizowana poprzez finansowanie i realizację instrumentów rynku pracy przyczyniających się do powrotu osób bezrobotnych na rynek pracy,
- Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych pod potrzeby pracodawców,
- Podniesienie kwalifikacji i kompetencji pracowników zatrudnionych u lokalnych pracodawców w ramach KFS,
- Pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca pracy poprzez poradnictwo zawodowe indywidualne i grupowe,
- Opracowanie i realizacja projektów lokalnych i programów regionalnych, w tym współfinansowanych z EFS,
- Realizacja zadań z zakresu zatrudniania cudzoziemców.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki wpisuje się w założenia Programu Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy, ponieważ również podejmuje zagadnienia związane z rozwiązaniem problemu bezrobocia. Oba programy są zatem ze sobą spójne.

2. Metodologia opracowania Strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025 została podzielona na trzy zasadnicze części.

Pierwsza część – rozdział 3 – ukazuje charakterystykę sytuacji społecznej gminy Pionki. Zbadano strukturę demograficzną, stan gospodarki oraz sytuację na rynku pracy. Przedstawiono także dostępne dla mieszkańców usługi społeczne, czyli: pomoc społeczną, edukację i ochronę zdrowia.

Analizy dokonano w oparciu o:

- informacje Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach,
- dane Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane Komendy Miejskiej Policji w Radomiu,
- dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy.

W pierwszej części ukazano także rezultaty przeprowadzonego badania ankietowego, którego celem było rozpoznanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców. Charakterystykę sytuacji społecznej reasumuje analiza SWOT – analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

Część drugą – rozdział 4 – stanowi prognoza zmian problemów społecznych wskazanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 główne części:

- prognozę demograficzną sporządzoną w oparciu o Prognozę dla gmin na lata 2017-2030 opracowaną przez GUS;
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie gminy Pionki w wyniku realizacji *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pionki na lata 2021-2025* oraz zadań w zakresie pomocy społecznej, które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Prognoza stanowi fundament do określania celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia – rozdziały 5-8 to określenie celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zmniejszenia negatywnych zjawisk społecznych występujących na terenie gminy Pionki. Ukazano w niej również sposób realizacji *Strategii* oraz określono możliwe wskaźniki monitorowania wykonania planowanych działań.

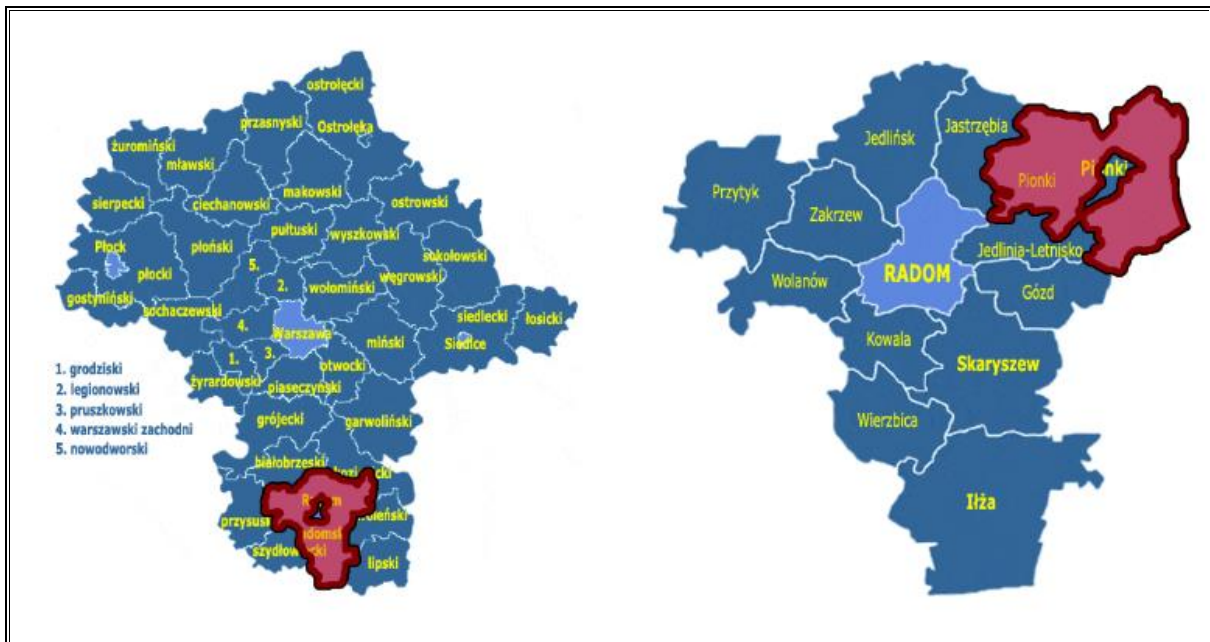
3. Diagnoza sytuacji społecznej

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Pionki

Gmina Pionki jest gminą wiejską, położoną w powiecie radomskim, w południowej części województwa mazowieckiego, w kierunku północno-wschodnim od Radomia. Siedzibą władz Gminy jest miasto Pionki. Według danych GUS jej powierzchnia wynosi 230 km², a gęstość zaludnienia 43 os./km². Jednostka podzielona jest na 31 sołectwa.

Rysunek 2. Położenie gminy Pionki na tle województwa mazowieckiego i powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl>

Gmina Pionki graniczy z:

- miastem Pionki (powiat radomski, woj. mazowieckie),
- gminą Jedlnia-Letnisko (powiat radomski, woj. mazowieckie),
- gminą Jastrzębia (powiat radomski, woj. mazowieckie),
- gminą Głowaczów (powiat kozienicki, woj. mazowieckie),
- miastem Kozienice (powiat kozienicki, woj. mazowieckie),
- gminą Garbatka-Letnisko (powiat kozienicki, woj. mazowieckie),
- gminą Policzna (powiat zwoleński, woj. mazowieckie),
- miastem Zwoleń (powiat zwoleński, woj. mazowieckie),
- gminą Gózd (powiat radomski, woj. mazowieckie).

Podstawę komunikacji na obszarze gminy stanowią drogi wojewódzkie:

- nr 691 relacji Pionki – Opactwo,
- nr 737 relacji Radom – Kozienice,

— nr 787 relacji Pionki – Zwoleń.

Infrastruktura komunikacyjna uzupełniona jest przez drogi powiatowe, gminne i lokalne.

Przez teren gminy przebiega również zelektryfikowana linia kolejowa nr 26 relacji Łuków - Radom.

3.1.2. Demografia

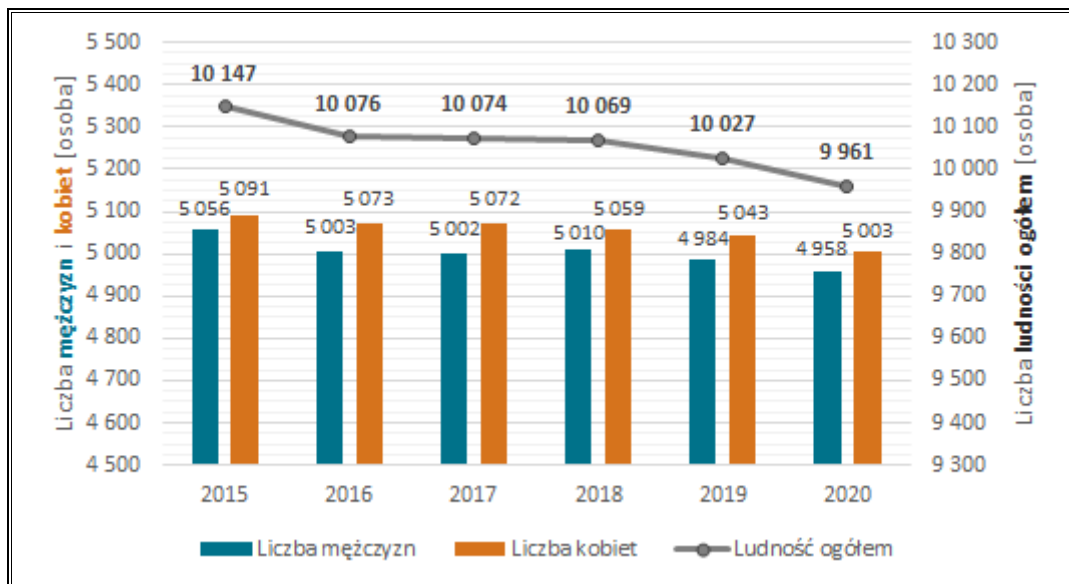
Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Pionki w roku 2020 gminę zamieszkiwało 9 961 osób, z czego liczba kobiet wyniosła 5 003 osoby, tj. 50,23%, a liczba mężczyzn 4 958 osób, tj. 49,77%. W okresie od roku 2015 do 2020 ogólna liczba ludności na obszarze gminy zmniejszyła się o 186 osób, tj. 1,83%. Spadek dotyczył zarówno liczebności kobiet, jak i mężczyzn. Liczba mężczyzn zmniejszyła się o 1,94%, natomiast kobiet o 1,73%.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Pionki z podziałem na płeć w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem		Osoba	10 147	10 076	10 074	10 069	10 027	9 961
w tym:	Mężczyźni	Osoba	5 056	5 003	5 002	5 010	4 984	4 958
		%	49,83%	49,65%	49,65%	49,76%	49,71%	49,77%
	Kobiety	Osoba	5 091	5 073	5 072	5 059	5 043	5 003
		%	50,17%	50,35%	50,35%	50,24%	50,29%	50,23%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pionki

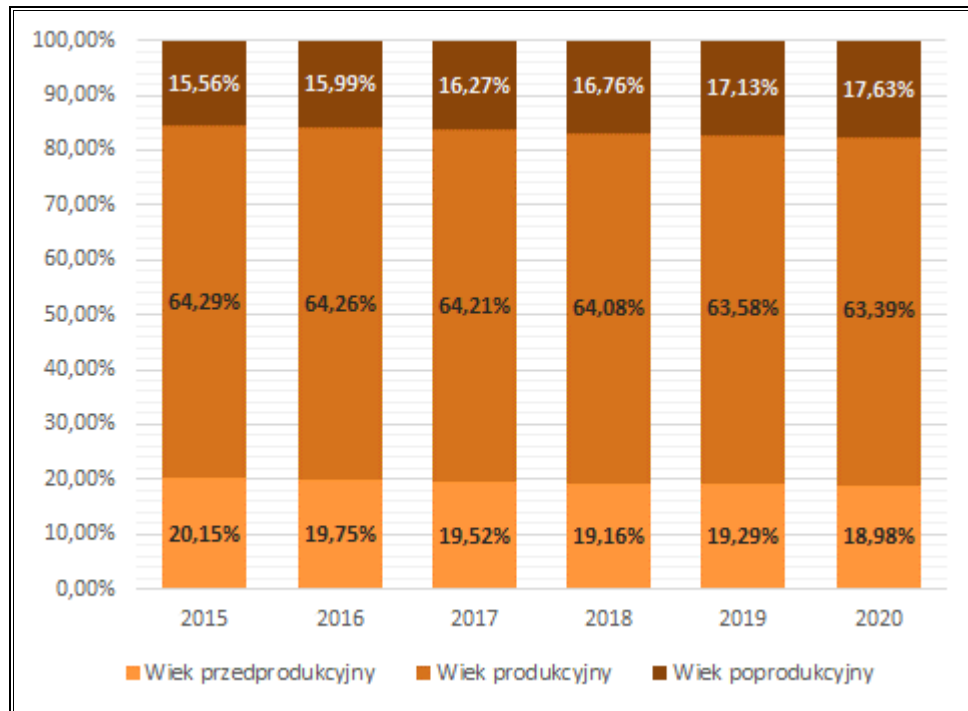
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Pionki z podziałem na płeć w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pionki

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych na terenie gminy Pionki w 2020 roku, najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 63,39% ludności ogółem. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,98% populacji, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym były najmniej liczną grupą – w ogólnej liczbie ludności stanowiły 17,63%.

Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Pionki w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pionki

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni lat 2015-2020 zmniejszyła się o 154 osoby, tj. 7,53%, ludność w wieku produkcyjnym o 209 osób, tj. 3,20%, natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 177 osób, tj. 11,21%. Szczegóły zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 2. Liczba ludności gminy Pionki w latach 2015-2020 wg grup ekonomicznych

Wyszczególnienie		Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	2 045	1 990	1 966	1 929	1 934	1 891
	Kobiety		1 038	1 016	1 009	982	984	945
	Mężczyźni		1 007	974	957	947	950	946
Ludność w wieku produkcyjnym	Ogółem	Osoba	6 523	6 475	6 469	6 452	6 375	6 314
	Kobiety		2 949	2 934	2 920	2 916	2 885	2 867
	Mężczyźni		3 574	3 541	3 549	3 536	3 490	3 447
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	1 579	1 611	1 639	1 688	1 718	1 756
	Kobiety		1 104	1 123	1 143	1 161	1 174	1 191
	Mężczyźni		475	488	496	527	544	565

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pionki

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a także wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym świadczą negatywnie o sytuacji demograficznej na terenie gminy. Zaobserwować można proces starzenia się społeczeństwa. Wzrost liczby osób starszych wiąże się z koniecznością zaspokojenia rosnących potrzeb tej grupy społeczeństwa, głównie w zakresie opieki społeczno – socjalnej i zdrowotnej.

PRZYROST NATURALNY

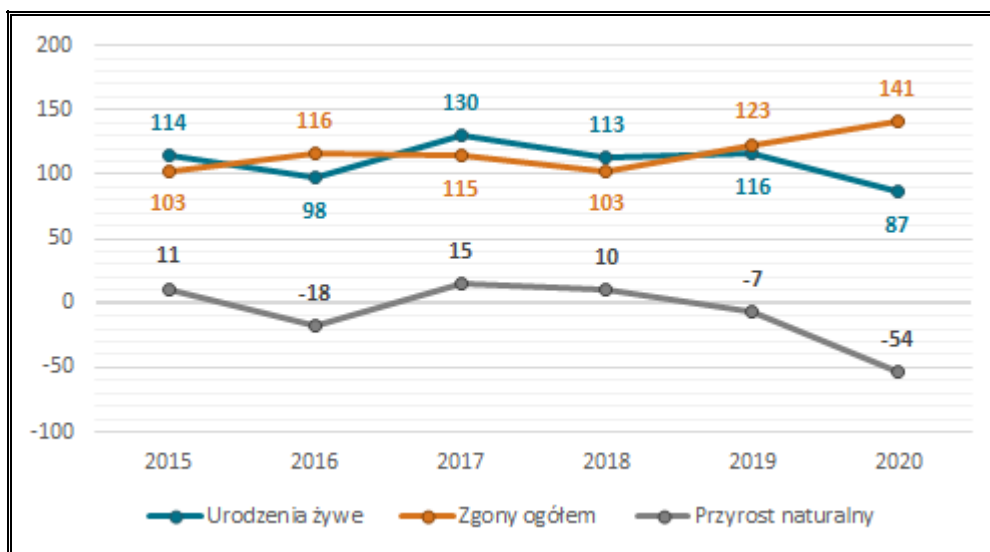
Przez cały analizowany okres (lata 2015-2020) przyrost naturalny ulegał zmianom. W ostatnich dwóch latach: 2019-2020 odnotowano jego wartość ujemną, świadczącą o większej liczbie zgonów niż urodzeń żywych. Szczegółowe dane przyrostu naturalnego na terenie gminy Pionki przedstawione zostały w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 3. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w gminie Pionki w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	Ogółem	Osoba	114	98	130	113	116	87
	Mężczyźni		54	49	58	66	59	50
	Kobiety		60	49	72	47	57	37
Zgony ogółem	Ogółem	Osoba	103	116	115	103	123	141
	Mężczyźni		60	71	59	54	67	77
	Kobiety		43	45	56	49	56	64
Przyrost naturalny	Ogółem	Osoba	11	-18	15	10	-7	-54
	Mężczyźni		-6	-22	-1	12	-8	-27
	Kobiety		17	4	16	-2	1	-27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pionki

Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Pionki w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Pionki

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru. Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące migracji na obszarze gminy na przestrzeni lat 2015-2019 można zauważyć, że saldo migracji ulegało wahaniom. W latach 2015, 2017 i 2018 przyjmowało wartości dodatnie, natomiast w latach 2016 i 2019 ujemne. Ujemne saldo migracji świadczy o większej liczbie osób wymeldowujących się niż meldujących na terenie gminy. Szczegóły prezentuje poniższa tabela.

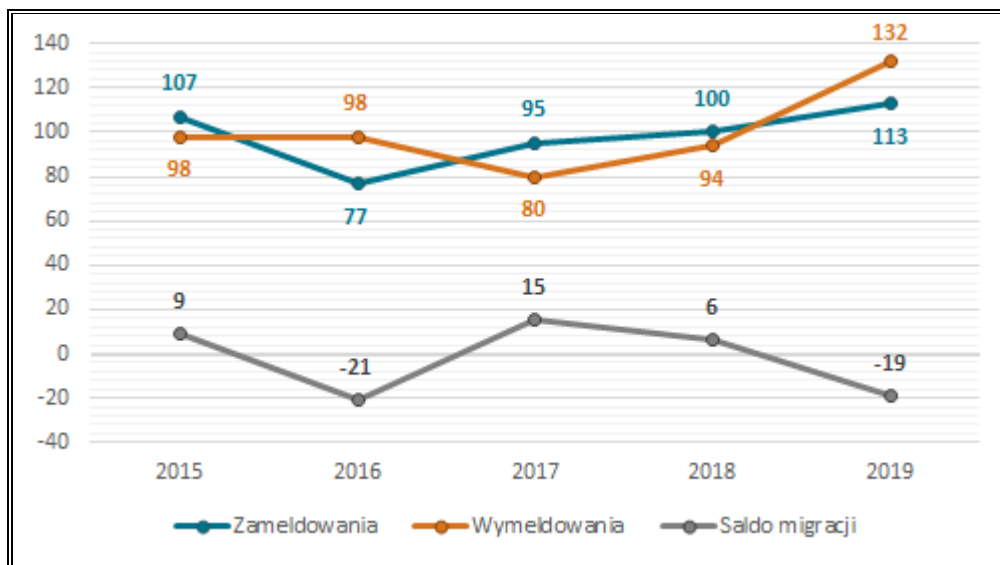
Tabela 4. Migracja na pobyt stały na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019

Wyszczególnienie		Jednostka	2015 ¹	2016	2017	2018	2019
Zameldowania	Ogółem	Osoba	107	77	95	100	113
	Mężczyźni		57	30	50	55	51
	Kobiety		50	47	45	45	62
Wymeldowania	Ogółem	Osoba	98	98	80	94	132
	Mężczyźni		46	44	40	40	58
	Kobiety		52	54	40	54	74
Saldo migracji	Ogółem	Osoba	9	-21	15	6	-19
	Mężczyźni		11	-14	10	15	-7
	Kobiety		-2	-7	5	-9	-12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

¹ Dane za rok 2015 z powodu braku dostępnych danych dla tego roku o migracji w ruchu zagranicznym w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, uwzględniają jedynie migrację w ruchu wewnętrznym.

Wykres 4. Migracja na pobyt stały na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
Emigracja z gminy dotyczy najczęściej osób młodych, które wyprowadzają się do dużych miast w celu poszukiwaniu pracy lub dalszej edukacji. Migracja osób młodych (tj. w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym) jest zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia dalszego rozwoju Gminy, gdyż należy domniemać, że w przyszłości zmniejszy się liczba zakładanych rodzin i liczba urodzeń, a tym samym proces starzenia się społeczności lokalnej będzie się nadal pogłębiać.

3.1.3. Rynek pracy

Gmina Pionki ma charakter typowo rolniczy. Głównym miejscem pracy i głównym źródłem utrzymania dla większości mieszkańców są zakłady pracy w pobliskich miastach m.in. w Pionkach i Radomiu oraz praca w gospodarstwach rolnych. Ponadto na obszarze gminy brak jest większych podmiotów prowadzących działalność handlową lub produkcyjną

Według danych GUS na terenie gminy Pionki w roku 2019 zarejestrowanych było 626 podmiotów gospodarczych, z czego 607, tj. 96,96% funkcjonowało w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem od roku 2015 wzrosła o 128 działalności tj. o 25,70%. W analizowanym okresie, w sektorze publicznym liczba podmiotów zmniejszyła się o 23,08%, natomiast jeżeli chodzi o sektor prywatny to liczba podmiotów wzrosła o 124, tj. o 25,67%. Strukturę działalności gospodarczej prowadzonej na terenie gminy, zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym prezentuje tabela poniżej.

**Tabela 5. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie gminy Pionki
w latach 2015-2019**

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Podmioty gospodarki narodowej					
Ogółem	498	521	542	580	626
Sektor publiczny					
Ogółem	13	13	10	10	10
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	12	12	9	9	9
Sektor prywatny					
Ogółem	483	501	526	562	607
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	419	430	450	492	535
Spółki handlowe	23	28	29	24	24
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	5	5	5	3	3
Spółdzielnie	2	2	2	0	0
Fundacje	0	1	1	1	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	10	12	14	14	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W sektorze prywatnym można zaobserwować przodowanie trzech sekcji nad innymi. Jest to sekcja G powiązana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (151 podmiotów), sekcja F związana z branżą budowlaną (126 podmiotów) oraz sekcja C przetwórstwo przemysłowe (113 podmiotów).

Natomiast działalność gospodarcza w sektorze publicznym na terenie gminy Pionki w 2019 roku koncentrowała się głównie w sekcji P (edukacja) – 9 podmiotów.

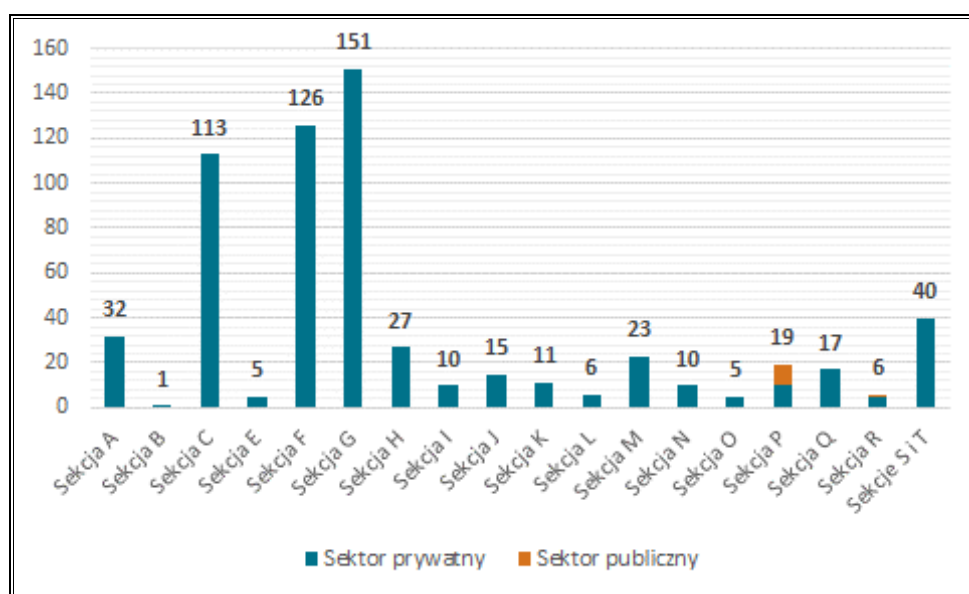
Ogółem największy wzrost w latach 2015-2019 odnotowała sekcja F (budownictwo), która zanotowała wzrost o 55 działalności (45,08%). Natomiast, największy spadek zanotowała sekcja N (działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca), w której liczba podmiotów zmniejszyła się o 3, tj. 23,08%.

Tabela 6. Podział i liczba podmiotów gospodarczych w gminie Pionki w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Sektor publiczny						
Sekcja P	Podmiot	12	12	9	9	9
Sekcja R	Podmiot	1	1	1	1	1
Sektor prywatny						
Sekcja A	Podmiot	30	32	31	32	32
Sekcja B	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja C	Podmiot	87	93	95	99	113
Sekcja E	Podmiot	1	1	2	4	5
Sekcja F	Podmiot	89	97	102	110	126
Sekcja G	Podmiot	151	145	143	144	151
Sekcja H	Podmiot	21	19	26	29	27
Sekcja I	Podmiot	6	6	10	10	10
Sekcja J	Podmiot	11	11	12	13	15
Sekcja K	Podmiot	11	9	10	12	11
Sekcja L	Podmiot	5	7	6	7	6
Sekcja M	Podmiot	13	16	16	20	23
Sekcja N	Podmiot	13	13	13	10	10
Sekcja O	Podmiot	5	5	5	5	5
Sekcja P	Podmiot	6	6	5	9	10
Sekcja Q	Podmiot	10	11	13	13	17
Sekcja R	Podmiot	2	3	4	5	5
Sekcje S i T	Podmiot	21	26	32	39	40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2019 w gminie Pionki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS w 2019 roku na terenie gminy Pionki znajdowało się 3 345 budynków mieszkalnych (wzrost o 120 szt., tj. 3,72% w stosunku do roku 2015) o łącznej powierzchni 260 870 m² (wzrost o 15 178 m², tj. 6,18% w stosunku do roku 2015). Liczba izb w tym samym roku wyniosła 12 573 i wzrosła w stosunku do roku 2015 o 635 szt., tj. 5,32%. Zauważany jest zatem rozwój mieszkalnictwa w gminie na przestrzeni analizowanego okresu.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Budynki mieszkalne	szt.	3 225	3 254	3 282	3 313	3 345
Izby	szt.	11 938	12 099	12 241	12 403	12 573
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	245 692	249 637	253 169	256 964	260 870

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim

zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach, nieposiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Zgodnie z danymi Raportu o stanie Gminy Pionki za 2019 rok zasób mieszkaniowy gminy w roku 2019 obejmował następujące mieszkania:

- Czarna 5A - 2 lokale mieszkalne o powierzchni 54,73 m² i 40,70 m²,
- Jedlnia 93 - 1 lokal mieszkalny o powierzchni 67,70 m²,
- Poświętne 26 - 1 lokal mieszkalny o powierzchni 55,00 m²,
- Laski 68 - 2 lokale mieszkalne o powierzchni 54,00 m².

Łącznie w zasobie gminy znajduje się 6 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 326,13 m². Mieszkania te to mieszkania komunalne. Gmina w 2019 roku nie posiadała w swoim zasobie mieszkań/lokali socjalnych.

3.1.5. Ochrona zdrowia

Za ochronę zdrowia na terenie gminy oraz zapewnienie podstawowej opieki medycznej mieszkańcom odpowiadają następujące Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:

- NZOZ „Przychodnia Centrum” z siedzibą w Poświętnem i Pionkach. Przychodnia obsługuje 10 909 pacjentów,
- NZOZ „Prima” z siedzibą w Suskowoli. Przychodnia obsługuje 5 314 pacjentów,
- NZOZ „Zdrowie” z siedzibą w Czarnej. Przychodnia obsługuje 5 410 pacjentów.

W miejscowości Jedlnia 77A w 2020 roku został zamknięty jedyny funkcjonujący na obszarze gminy punkt apteczny. Dostęp do aptek oraz opieki specjalistycznej i szpitala zapewniają pobliskie miasta, głównie Radom, ale też m.in. Pionki, czy Kozienice.

Na terenie gminy w analizowanych latach (2015-2019), można zaobserwować spadek udzielonych porad lekarskich ogółem o 1 872 porady, tj. 8,24%. Szczegółowe informacje przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 8. Opieka zdrowotna na terenie gminy Pionki

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie ogółem	-	22 713	21 498	21 855	20 463	20 841
Przychodnie ogółem	ob.	3	3	3	3	3
Punkty apteczne	ob.	1	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3.1.6. Edukacja

Na terenie gminy funkcjonuje:

- Publiczny Zespół Szkół w Suskowoli,
 - Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suskowoli,
 - Publiczne Przedszkole w Suskowoli,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Sucheju,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Jaroszkach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni.

Każda z wyżej wymienionych placówek oświatowych zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry opiekuńczo-wychowawczej oraz bogatą ofertę dydaktyczną. Dyrektorzy jednostek oświatowych systematycznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych. Szkoły na terenie gminy zapewniają wszechstronny rozwój podopiecznych, dają poczucie bezpieczeństwa, są przyjazne i otwarte. Placówki szkolne znajdujące się na terenie gminy są wyposażone w pracownie komputerowe, a także w infrastrukturę niezbędną do uprawiania sportów i rekreacji.

Przedszkola realizują programy wychowania przedszkolnego oparte na podstawie programowej wychowania przedszkolnego określoną przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, które zapewniają bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie nie krótszym niż 5 godzin dziennie, zatrudniają nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje oraz przeprowadzają rekrutację dzieci zgodnie z zasadą powszechnej dostępności. Funkcjonująca na obszarze gminy sieć przedszkoli, punktów przedszkolnych oraz oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych zapewnia opiekę dzieciom w wieku przedszkolnym zamieszkałym na terenie gminy.

Bazę oświatową uzupełniają zespoły boisk do gry w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę i siatkówkę oraz hale sportowe znajdujące się przy niektórych placówkach szkolnych, z których korzystają uczniowie, różne grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy.

Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby uczniów uczęszczających do poszczególnych placówek oświatowych, funkcjonujących na terenie gminy Pionki.

Tabela 9. Liczba uczniów w szkołach na terenie gminy Pionki 2019/2020

Placówka oświatowa		Liczba uczniów [osoba]
Publiczny Zespół Szkół w Suskowoli		160
w tym:	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suskowoli	136
	Publiczne Przedszkole w Suskowoli	24
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Sucheju		72
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Jaroszkach		68
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach		105
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie		41
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej		157
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni		268
Razem		871

Źródło: <https://rspo.men.gov.pl>

W roku 2017 nastąpiła reforma systemu oświaty polegająca na wygaszeniu gimnazjów i powrót w części założeń do systemu sprzed roku 1999. Zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r., poz. 910 z późn. zm.) proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie” szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie, z rocznika 2016/2017, którzy ukończyli VI klasę szkoły podstawowej trafili do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjach zakończył edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019, w związku z czym 1 września 2019 roku gimnazja zostały zlikwidowane. Egzamin gimnazjalny zastąpiony został pisaniem na zakończenie 8-letniej szkoły podstawowej egzaminem ósmoklasisty.

Stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjalnych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia (wskaźnik skolaryzacji) na terenie gminy Pionki w okresie 2015-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2015	2016	2017	2018	2019
Szkoły podstawowe	%	78,64	80,83	79,76	80,19	78,55
Gimnazja	%	83,78	82,45	80,53	87,79	—

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni lat 2015-2019 dla szkół podstawowych i gimnazjów z obszaru gminy współczynnik skolaryzacji brutto na terenie gminy kształtował się na poziomie poniżej 100%. Skolaryzacja poniżej 100% spowodowana jest tym, że część uczniów uczy się w placówkach oświatowych poza terenem gminy, głównie w Pionkach i Radomiu.

W poniższej tabeli przedstawiono średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w latach 2017-2019 na terenie gminy.

Tabela 11. Średnie wyniki procentowe egzaminu gimnazjalnego w [%] w gminie Pionki w latach 2017-2019

Wyszczególnienie		Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Publicznym Zespole Szkół w Suskowoli (Publiczne Gimnazjum w Suskowoli w Publicznym Zespole Szkół w Suskowoli)			Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni (Publiczne Gimnazjum w Jedlni w Publicznym Zespole Szkół w Jedlni)		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
Część Humanistyczna	J. polski	72,6	64	54	63,9	62	58
	Historia, WOS	53,5	53	53	51,9	52	50
Część Matematyczno-Przyrodnicza	Część matematyczna	54,4	51	46	39,5	47	33
	Część przyrodnicza	50,7	51	45	50,3	53	42
J. angielski	Poziom podstawowy	59,4	60	59	54,9	55	53
	Poziom rozszerzony	40,9	41	40	36,0	43	35
J. niemiecki	Poziom podstawowy	45,7	33	29	58,0	42	63
	Poziom rozszerzony	—	—	—	—	—	—

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

Analizując wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzanego na terenie gminy zauważalny jest spadek średnich wyników na przestrzeni lat 2017-2019 dla większości przedmiotów. Porównując wyniki obu placówek z obszaru gminy wynika, że wyższe wyniki osiągnęli uczniowie Publicznego Gimnazjum w Suskowoli w Publicznym Zespole Szkół w Suskowoli (Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Publicznym Zespole Szkół w Suskowoli).

Porównując z kolei wyniki egzaminu ósmoklasisty, szkół na terenie gminy Pionki w roku 2019 i 2020 z wynikami dla powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego można zauważyć, że przeważająca większość średnich wyników szkół z obszaru gminy dla każdego przedmiotu była niższa od średnich wyników dla powiatu i województwa. Wyjątek stanowiły wyniki Publicznej Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Augustowie, której uczniowie częściej osiągnęli wyniki równe lub wyższe od średniej dla powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego.

Tabela 12. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie gminy Pionki, powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego w roku 2019 i 2020

Rok	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
2019	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach	60	45	62	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suskewoli	64	40	56	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Sucheju	75	48	47	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni	56	38	42	35
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej	59	38	47	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie	72	53	50	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jan Kochanowskiego w Jaroszkach	71	59	53	—
	Gmina Pionki	65	46	51	35
	Powiat radomski	64	44	52	33
	Województwo mazowieckie	67	50	64	42
2020	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach	56	45	49	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suskewoli	65	49	49	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Sucheju	53	29	25	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni	56	40	39	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej	69	41	47	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie	68	52	64	—
	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jan Kochanowskiego w Jaroszkach	54	45	36	—
	Gmina Pionki	60	43	44	—
	Powiat radomski	59	45	48	35
	Województwo mazowieckie	62	51	59	48

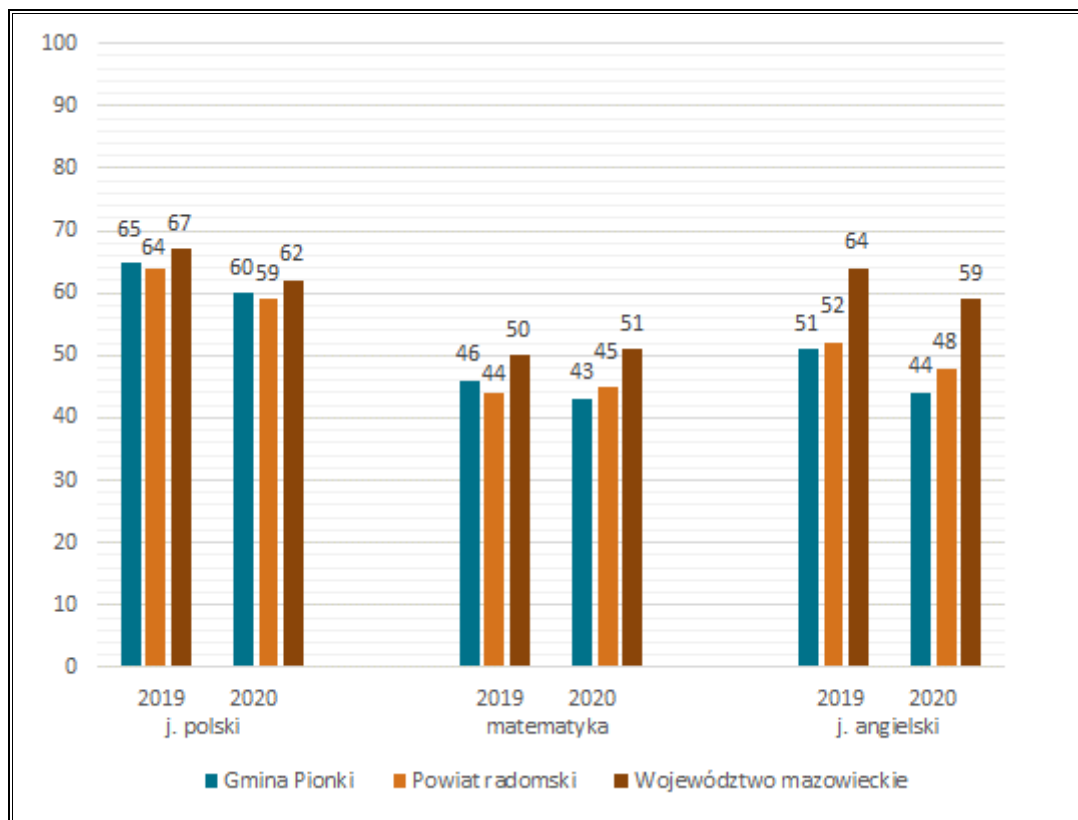
Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

Poniżej uszeregowano w kolejności placówki oświatowe z obszaru gminy według poziomu nauczania (od najwyższego do najniższego) na podstawie średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty z lat 2019-2020:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Augustowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suskewoli,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Laskach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jan Kochanowskiego w Jaroszkach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Czarnieckiego w Czarnej,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Sucheju,

— Publiczna Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagiełły w Jedlni.

Wykres 6. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] na terenie gminy Pionki, powiatu radomskiego i woj. mazowieckiego w latach 2019-2020

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

Uczniowie znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej mogą ubiegać się o stypendia szkolne przyznawane w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Pionkach. Stypendium może otrzymać uczeń zamieszkały na terenie gminy Pionki, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Na szczególne uwzględnienie zasługują rodziny dotknięte problemem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietności, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, alkoholizmu lub narkomanii, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium przyznawane jest w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, a także pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników.

W 2019 roku GOPS w Pionkach przyznał i wypłacił stypendia dla 276 uczniów na łączną kwotę 152 962,00 zł, z czego 137 665,80 zł pochodziło ze środków dotacji celowej Wojewody Mazowieckiego, a reszta tj. 15 296,20 zł stanowiła środki własne gminy. Ponadto dla 10 uczniów uwzględniając zdarzenie losowe został wypłacony zasiłek szkolny na kwotę 5 240,00 zł.

Z kolei w roku 2020 GOPS w Pionkach przyznał stypendia dla 220 uczniów na łączną kwotę 136 636,00 zł, z czego 125 132 zł pochodziło ze środków dotacji celowej Wojewody Mazowieckiego, a reszta 11 504,00 zł pochodziła ze środków własnych gminy. Ponadto dla 6 uczniów przyznano zasiłek szkolny na kwotę 2 400 zł.

Ponadto Gmina Pionki zapewnia również niezbędne materialne formy pomocy, które umożliwiają właściwy rozwój i możliwość kształcenia dzieci i młodzieży zamieszkałych w gminie Pionki, szczególnie w tych rodzinach, które borykają się z problemami finansowymi.

3.1.7. Kultura i sport

Korzystanie z dóbr i usług prowadzonych przez instytucje zajmujące się kulturą i sportem ma wpływ na jakość życia mieszkańców i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Na terenie gminy Pionki zadania z zakresu kultury realizuje głównie **Gminna Biblioteka Publiczna w Jedlni**.

Podstawowymi zadaniami biblioteki są:

- Gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych, zakup nowości z uwzględnieniem poszczególnych grup czytelniczych. Uzupełnianie księgozbioru o aktualnie obowiązujące lektury szkolne,
- Udostępnianie zbiorów bibliotecznych,
- Ocena posiadanych zbiorów pod kątem ich przydatności dla czytelników i dokonywanie niezbędnej selekcji,
- Popularyzacja czytelnictwa,
- Pomoc w edukacji dzieci, młodzieży, dorosłych i studentów poprzez doradztwo wyborach czytelniczych,
- Przygotowanie i rozliczenie wniosku o udzielnie dofinansowania na zakup nowości wydawniczych ze środków finansowych Biblioteki Narodowej,
- Gromadzenie i przechowywanie dokumentacji związanej z działalnością biblioteki,
- Gromadzenie dokumentów i literatury regionalnej,
- Umieszczanie artykułów w prasie lokalnej,
- Dbłość o stan i wygląd estetyczny lokalu bibliotecznego.

W księgozborze Biblioteki znajdują się zbiory literatury pięknej: polskiej i zagranicznej, książki popularnonaukowe z różnych dziedzin dla dzieci, młodzieży i dorosłych, literatura piękna dla dzieci i młodzieży oraz lektury szkolne. Biblioteka udostępnia swoje zbiory na miejscu i na zewnątrz na zasadzie wolnego dostępu do półek, dzięki temu czytelnicy mają możliwość samodzielnego zapoznania i wybrania sobie książek do czytania.

Według danych Głównego Urzędu statystycznego księgozbiór biblioteki, na przestrzeni lat 2015-2019, wzrósł o 18,88%. Liczba czytelników w ciągu roku zmniejszyła się jednak o 3,86%, a liczba wypożyczonych przez nich na zewnątrz woluminów zanotowała spadek o 8,81%. Obrazuje to postępujący spadek zainteresowania czytelnictwem wśród mieszkańców gminy.

Tabela 13. Księgozbiór biblioteki oraz czytelnicy na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Księgozbiór	wol.	16 516	17 354	18 017	18 833	19 634
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	414	409	400	404	398
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	16 218	15 896	16 460	15 238	14 790

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/>
Biblioteka posiada również 12 komputerów, w tym 5 dla użytkowników z bezpłatnym dostępem do Internetu, z którego korzystają mieszkańcy gminy i odwiedzający placówkę goście.

Oprócz działalności statutowej biblioteki, gromadzenia, opracowywania i udostępniania księgozbioru, placówka prowadzi następujące formy działalności m.in.:

- organizuje różnego rodzaju wystawy wydawnicze, malarskie czy prac plastycznych,
- organizuje spotkania autorskie,
- organizuje wycieczki i lekcje biblioteczne,
- podejmuje prace indywidualną z czytelnikiem, np. pomoc w wyszukiwaniu informacji ze słowników, encyklopedii i Internetu,
- współpracuje ze szkołami podstawowymi z terenu gminy.

Oprócz Biblioteki, ważną funkcję kulturalną na terenie gminy pełnią również placówki oświatowe i remizy OSP, które są uzupełniającym miejscem spotkań mieszkańców oraz animatorem życia kulturalnego na wsi. Zapewniają dodatkowy dostęp do źródeł wiedzy i do nowości wydawniczych oraz tworzą środowisko alternatywnego spędzania czasu przez dzieci i młodzież, spełniając w ten sposób swoje zadania statutowe. Zmodernizowane obiekty wpływają na integrację lokalnej społeczności oraz promocję wspólnego spędzania czasu wolnego. Dzięki działaniom obejmującym remonty szkół, remiz i świetlic, obywatele gminy otrzymują atrakcyjne warunki do zbiorowych spotkań, zabawy oraz pracy. Ponadto niniejsze obiekty dają możliwość tworzenia kół i grup zainteresowań zrzeszających różne grupy wiekowe ludności lokalnej. Do jednostek OSP działających na terenie gminy należą: OSP Laski, OSP Czarna, OSP Jedlnia, OSP Jaroszki oraz OSP Sucha.

Ponadto na terenie gminy działają również organizacje i stowarzyszenia, których głównym zadaniem jest zaspokajanie kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowanie kulturalnej tożsamości tego regionu.

Zadania z zakresu upowszechniania sportu na terenie gminy, realizują przede wszystkim szkoły, przy których zlokalizowane są zespoły boisk do gry w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę i siatkówkę, z których korzystają uczniowie, różne grupy sportowe oraz mieszkańcy gminy. Do klubów sportowych działających na terenie gminy należą:

- Gminny Klub Sportowy „Królewscy” Jedlnia,
- Gminny Klub Sportowy „Legion” Suskowola,
- Uczniowski Klub Sportowy GRYF, działający przy Publicznym Zespole Szkół w Suskowioli,
- Uczniowski Klub Sportowy HEROS, działający przy Publicznej Szkole Podstawowej w Czarnej.

Placówki kultury i sportu znajdujące się na terenie gminy mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,

— rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które znajdują się w ciężkich sytuacjach życiowych, a w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Świadczenie pomocy społecznej powinno służyć również umacnianiu rodziny. Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej.

Ustawowe zadania pomocy społecznej na terenie gminy, wypełnia **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach** (dalej GOPS), funkcjonujący w Pionkach przy ul. Zwycięstwa 6.

Według danych placówki na dzień 31 grudnia 2020 roku, w Ośrodku zatrudnionych było 26 osób, w tym:

- 1 kierownik,
- 1 główny księgowy,
- 1 osoba na stanowisku kadrowo – płacowym,
- 1 asystent rodziny,
- 4 pracowników socjalnych,
- 2 osoby na stanowisku ds. świadczeń rodzinnych,
- 2 osoby na stanowisku ds. świadczeń wychowawczych,
- 1 osoba na stanowisku ds. Karty dużej rodziny i stypendiów,
- 1 pracownik ds. prac interwencyjnych,
- 12 opiekunek środowiskowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Gminy Pionki, realizującą zadania administracji rządowej i samorządowej z zakresu pomocy społecznej. Bieżące funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zapewniają środki finansowe z budżetu gminy oraz środki z budżetu państwa.

Celem placówki jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Główne cele pomocy społecznej obejmują:

- pomoc osobom i rodzinom oraz doprowadzenie do ich życiowego usamodzielniania,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja społeczna osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych.

Do zadań Ośrodka należy prowadzenie całokształtu spraw w zakresie pomocy społecznej, a w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- praca socjalna, rozpoznanie socjalnych potrzeb społecznych,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,

- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,
- realizacja programów aktywności lokalnej, odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnych i grup,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach oferuje następujące formy pomocy:

- świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd, świadczenie pieniężne na utrzymanie i naukę języka polskiego dla cudzoziemców,
- świadczenia niepieniężne: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, pomoc rzeczowa w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

W Ośrodku realizowane są również zadania z zakresu świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, świadczenia wychowawczego 500+, świadczenia „Dobry start”, stypendium.

GOPS w Pionkach współpracuje z kuratorami z Sądu Rejonowego w Radomiu. Podczas wizyty kuratora dochodzi do omówienia sytuacji rodzin i możliwości udzielenia im pomocy. Współpraca realizowana jest również z Powiatowym Urzędem Pracy w Radomiu, placówkami oświatowymi, Niepublicznymi Ośrodkami Zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Komendą Miejską Policji w Radomiu.

Do obowiązków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach należy realizacja zadań własnych i zadań zleconych w zakresie ustalonym ustawami (wskazanymi w rozdziale 1 niniejszej Strategii), w tym przede wszystkim ustawą o pomocy społecznej, zgodnie z którą ośrodki pomocy społecznej realizują następujące zadania:

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ośrodki pomocy społecznej realizują następujące zadania:

1. Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym:

- a) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- b) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- c) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- g) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- h) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- i) praca socjalna,
- j) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- k) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- l) dożywianie dzieci,
- m) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- n) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- o) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- p) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- q) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- r) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,

- s) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- t) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

2. Zadania własne gminy:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- e) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- g) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej, świadczeniami z pomocy społecznej są:

1) świadczenia pieniężne:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;

2) świadczenia niepieniężne:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

W ustawie o pomocy społecznej określone są zadania gminnego ośrodka pomocy społecznej. W szczególności należy do nich zaliczyć pracę socjalną. Zgodnie z art. 45 jest ona świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin i osób w ich środowisku społecznym, jak również na rzecz zapobiegania pogorszeniu się ich sytuacji.

Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Celem pracy socjalnej jest umożliwienie, wspieranie lub wywołanie zmiany sposobu funkcjonowania osoby i rodziny oraz jej otoczenia, a także wzmocnianie potencjału osób i rodzin do przewyższania trudnych sytuacji życiowych.

Jest to ważny element pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej prowadzony przez pracowników socjalnych. Do etapów metodycznego postępowania pracy socjalnej należą:

1. Diagnoza i ocena;
2. Wyznaczenie celów działania;
3. Opracowanie planu działania i budowa indywidualnego pakietu usług;
4. Realizacja planu działania;
5. Systematyczne ewaluacja działań;
6. Ewaluacja końcowa.

Źródło: K. Kadela, J. Kowalczyk, Standardy pracy socjalnej Rekomendacje organizacyjne i praktyczne
Pracownik socjalny w pierwszej kolejności przeprowadza analizę sytuacji danej rodziny w oparciu o zasoby oraz jej ograniczenia. Musi dokładnie poznać sytuacje bytowe osób i rodzin, które zgłaszają się o pomoc. Analizę sytuacji rodziny przeprowadza się za pomocą takich narzędzi jak kwestionariusz wywiadu środowiskowego lub innej specjalistycznej dokumentacji, służącej precyzyjnemu opracowaniu diagnozy rodziny. W kwestionariuszu tym znajdują się m.in. takie informacje jak:

- dane osoby z którą przeprowadza się wywiad, dane o rodzinie,
- informacje o członkach rodziny,
- analiza budżetu domowego rodziny,
- sytuacja mieszkaniowa osoby/rodziny,
- sytuacja osób wspólnie zamieszkujących,
- sytuacja zawodowa osoby/rodziny,
- sytuacja zdrowotna rodziny,

- sytuacja osób niepełnosprawnych,
- sytuacja osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków,
- potrzeby osób lub rodzin zgłoszone podczas przeprowadzenia wywiadu,
- ocena sytuacji osoby/rodziny i wnioski pracownika socjalnego,
- plan pomocy lub działań na rzecz osoby lub rodziny.

Źródło: J. Krzyszkowski (pod. red.), POLITYKA, POMOC, PRACA, Podręcznik dla pracowników socjalnych,
Wybrane aspekty pracy socjalnej

Pracownicy socjalni analizują i oceniają zjawiska, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz zajmują się kwalifikowaniem do uzyskania tych świadczeń oraz plan pomocy (projektowanie działań). Ich zakres obowiązków obejmuje także pomoc w uzyskaniu poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów oraz pobudzaniu społecznej aktywności i inspirowaniu działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych.

Wobec powyższego, świadczenie pracy socjalnej może odbywać się m.in. poprzez monitorowanie sytuacji interesantów, poradnictwo specjalistyczne, edukację, pomoc w przygotowaniu do pełnienia określonej roli społecznej. Praca socjalna opiera się również na podejmowaniu różnego rodzaju interwencji np. odebranie dziecka wobec bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia lub wobec osób starszych pozostawionych bez należytej opieki albo doświadczających przemocy domowej oraz występowanie na rzecz osoby/rodziny do innych instytucji, celem objęcia pomocą według ich kompetencji.

W przypadku umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, pracownik socjalny ma za zadanie monitorowanie ich sytuacji życiowej, edukowaniu w zakresie nabywania właściwych kompetencji wychowawczych, a także ocenianiu oraz opiniowaniu dla organizatorów pieczy zastępczej ich gotowości i motywacji do ponownego przejęcia opieki nad dzieckiem.

Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. Wykorzystuje się w niej właściwe dla tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom samotnie gospodarującym, których dochód nie przekracza kwoty 701 zł zwanej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej” oraz osobom w rodzinie, których dochód na osobę nie przekracza kwoty 528 zł, zwanej „kryterium dochodowym na osobę w rodzinie”.

Z kolei zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin zasiłek rodzinny przysługuje osobom, których:

- miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674 zł,
- w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764 zł.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych określiła osoby, którym przysługuje prawo do pobierania zasiłku rodzinnego. Są nimi:

- rodzice dziecka,
- jedno z rodziców dziecka,
- opiekun prawny dziecka,
- opiekun faktyczny dziecka,
- osoba ucząca się.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, świadczeniami rodzinnymi są:

1. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
2. Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
3. Zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a i art. 22b,
4. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
5. Świadczenie rodzicielskie.

Tabela 14. Pomoc społeczna na terenie gminy Pionki - zadania własne Gminy w latach 2015-2020

Forma pomocy		Liczba osób [osoba]						Kwota świadczeń [zł]					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zasiłki stałe		66	72	73	71	69	65	313 095,00	358 532,00	357 466,00	350 271,00	370 161,00	345 689,00
w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	57	57	57	57	57	48	288 607,00	320 669,00	309 855,00	317 261,00	352 316,00	325 707,00
	pozostającej w rodzinie	9	15	16	14	12	8	24 488,00	37 863,00	47 611,00	33 010,00	17 845,00	19 982,00
Zasiłki okresowe		64	54	51	47	41	35	108 133,00	87 629,00	69 878,00	72 802,00	62 998,00	52 065,00
w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	59	50	45	42	37	35	104 363,00	84 786,00	64 161,00	66 626,00	56 622,00	52 065,00
	długotrwałej choroby	3	3	3	2	3	0	2 325,00	2 209,00	2 778,00	2 671,00	4 472,00	0,00
	niepełnosprawności	0	1	3	3	1	0	0,00	634,00	2 939,00	3 505,00	1 118,00	0,00
	innego niż wyżej wymienione	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zasiłki celowe		207	125	152	116	127	255	97 457,00	50 745,00	46 656,00	48 585,00	45 677,00	86 070,00
w tym:	Przyznany w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2015-2018 oraz „Posiłek w szkole i w domu” od roku 2019	134	47	63	86	47	218	30 680,00	10 350,00	10 480,00	14 410,00	12 680,00	68 680,00
Schronienie		0	0	0	0	4	5	0,00	0,00	0,00	0,00	23 542,00	46 024,00
Posiłek		253	194	157	137	163	77	93 306,00	70 696,00	71 688,00	82 142,00	92 408,00	37 617,00
w tym:	dla dzieci	235	178	141	116	134	77	87 676,00	67 789,00	67 659,00	75 751,00	92 408,00	34 625,00
Sprawienie pogrzebu		1	0	0	1	0	0	400,00	0,00	0,00	1 900,00	0,00	0,00
Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej		11	10	10	8	9	9	260 798,00	312 144,00	311 203,00	250 546,00	294 015,00	314 812,00

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Powyższa tabela przedstawia formy pomocy oferowane mieszkańcom gminy Pionki przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach. Na przestrzeni lat 2015-2020 liczba świadczeń i ich kwota ulegały wahaniom. Wskaźniki w poszczególnych obszarach form pomocy kształtowały się następująco:

- liczba osób pobierająca świadczenia zasiłku stałego spadła o 1,51%, a kwota tych świadczeń wzrosła o 32 594,00 zł, tj. 10,41%,
- liczba osób pobierająca świadczeń zasiłku okresowego zmniejszyła się o 45,31%, a kwota tych świadczeń spadła o 56 068,00 zł, tj. 51,85%,
- liczba osób pobierająca świadczeń zasiłku celowego wzrosła o 23,19%, a kwota tych świadczeń spadła o 11 387,00 zł, tj. 11,68%,
- liczba osób pobierająca świadczenia z tytułu posiłku zmniejszyła się o 69,57%, a kwota tych świadczeń spadła o 55 689,00 zł, tj. 59,68%,
- kwota odpłatności Gminy Pionki za pobyt w domu pomocy społecznej wzrosła o 54 014,00 zł, tj. 20,71%.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej na terenie gminy, udzielonej przez GOPS.

Tabela 15. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Pionkach na przestrzeni lat 2015-2020

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ubóstwo	153	118	101	91	82	69	404	303	237	222	210	168
Bezdomność	2	1	1	2	0	3	2	1	1	2	0	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	42	36	26	23	16	9	b.d.	b.d.	151	129	93	52
w tym: Wielodzietność	42	36	26	23	16	9	b.d.	b.d.	151	129	93	52
Bezrobocie	235	176	140	122	98	69	755	556	418	365	289	197
Niepelnosprawność	90	92	84	84	77	61	212	190	162	158	150	108
Długotrwała lub ciężka choroba	76	59	42	36	35	29	195	150	104	86	88	60
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	41	36	29	33	33	21	153	130	102	128	139	90
Przemoc w rodzinie	3	3	2	2	3	3	8	12	11	11	14	15
Sieroctwo	0	1	0	0	0	1	0	2	0	0	0	4
Alkoholizm	41	36	29	26	4	19	96	90	60	62	4	37
Narkomania	0	0	0	1	1	1	0	0	0	4	1	4
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	10	4	4	14	5	11	14	6	6	21	9
Zdarzenie losowe	3	1	2	0	0	3	3	4	7	0	0	8
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Biorąc pod uwagę liczbę rodzin, główną przyczyną trudnej sytuacji beneficjentów pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach jest przede wszystkim bezrobocie i związane z nim ubóstwo oraz niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Gmina Pionki co roku uchwała Program współpracy gminy Pionki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Obecnie obowiązującym jest Program przyjęty na 2021 rok Uchwałą Nr XXIV/133/2020 Rady Gminy Pionki z dnia 16 listopada 2020 roku.

Celem głównym Programu jest kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprzez budowanie partnerstwa między administracją samorządową a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami oraz efektywne wykorzystanie społecznej aktywności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców, mających na celu poprawę jakości ich życia.

Cele szczegółowe programu to:

- 1) promowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwój aktywności społecznej mieszkańców gminy, tworzenie warunków do budowania współpracy między organem samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami;
- 2) zwiększanie roli organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych Gminy;
- 3) stałe usprawnianie wzajemnej komunikacji pomiędzy Urzędem Gminy a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami;
- 4) integracja podmiotów realizujących różne inicjatywy w sferze zadań publicznych;
- 5) wzmocnienie pozycji organizacji i zapewnienie im równych szans w realizacji zadań publicznych poprzez wspieranie i powierzanie zadań publicznych z jednoczesnym zabezpieczeniem w budżecie Gminy odpowiednich środków na ich realizację;
- 6) racjonalne wykorzystanie środków budżetowych gminy;
- 7) aktywizacja społeczności lokalnej;
- 8) otwarcie na innowacyjność oraz konkurencyjność poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym i innym podmiotom wystąpienia z ofertą realizacji konkretnych zadań publicznych;
- 9) tworzenie warunków do wzmocnienia istniejących organizacji pozarządowych i innych podmiotów oraz powstawania nowych organizacji i inicjatyw obywatelskich;
- 10) wykorzystanie potencjału i możliwości istniejących organizacji pozarządowych i innych podmiotów.

Współpraca Gminy Pionki z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Współpraca realizowana jest przy poszanowaniu zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności oraz uczciwej konkurencji i jawności. Jako priorytetowe dla Gminy Pionki w roku 2021 zostały określone zadania publiczne z następujących dziedzin należących w świetle ustawy, do sfery zadań pożytku publicznego:

- w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu poprzez:
 - wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w oparciu o gminną bazę sportową poprzez szkolenie oraz uczestnictwo we współzawodnictwie sportowym,
 - upowszechnianie kultury fizycznej, propagowanie aktywności sportowej i zdrowego trybu życia poprzez uczestnictwo oraz organizację zajęć sportowych, zawodów oraz imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, poprzez:
 - rozwijanie kultury poprzez edukację kulturalną, muzyczną oraz wychowanie przez sztukę,
 - organizowanie imprez okolicznościowych związanych z obchodami świąt narodowych, rocznic oraz promocją gminy,
 - wspieranie działań na rzecz upowszechniania kultury, pomoc przy organizowaniu imprez promujących Gminę Pionki,
 - prowadzenie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych – organizacja i uczestnictwo w imprezach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej, kulturowej.

Za szczególnie ważne uznaje się też zadania i przedsięwzięcia realizowane przy udziale środków uzyskanych lub pochodzących spoza budżetu Gminy (tj. środków samorządu wojewódzkiego, funduszy krajowych oraz zagranicznych, itp.).

Poniżej przedstawiono organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie gminy Pionki, także te, w których Gmina jest członkiem. Informacje o części z nich pochodzą z KRS.

- OSP Laski, OSP Czarna, OSP Jedlnia, OSP Jaroszki oraz OSP Sucha,
- Stowarzyszenie Jedlnia,
- „Stowarzyszenie Augustus-Bliżej Wsi”,
- Krasna XXI Stowarzyszenie Mieszkańców Krasnej Dąbrowy,
- Orkiestra „Boni Angeli”,
- Zespół „Królewskie Źródła”,
- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Promocji Gminy Pionki „Leśne Uroczysko”,

- Koło Gospodyń w Agustowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jedlni „Jedlanianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Zalesiu „rękoDZIELNE babki”,
- Gminny Klub Sportowy „Królewscy” Jedlnia,
- Gminny Klub Sportowy „Legion” Suskowola,
- Uczniowski Klub Sportowy GRYF, działający przy Publicznym Zespole Szkół w Suskowitz,
- Uczniowski Klub Sportowy HEROS, działający przy Publicznej Szkole Podstawowej w Czarnej,
- Klub Sportowy Centrum Tang Soo Do Pionki.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Pionki

Problem społeczny jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problemy społeczne mogą stanowić przeszkodę do efektywnego funkcjonowania państwa, bądź nawet uniemożliwiają realizację celów społecznych.

Do najpowszechniejszych problemów społecznych można zaliczyć:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwałe i ciężkie choroby,
- alkoholizm i narkomania,
- przemoc w rodzinie.

W celu zniwelowania lub zmniejszenia problemów społecznych państwo oferuje pomoc społeczną. Według ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) *pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.*

Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Pionki zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

3.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie, obok ubóstwa i niepełnosprawności, to jeden z największych problemów gospodarczych i społecznych naszej cywilizacji. W wyniku tego zjawiska diametralnie pogarsza się stan życia osób nim dotkniętych, co wiąże się z izolacją społeczną. Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie bezrobocia. Związek przyczynowo – skutkowy wyjaśnia, że w większości bezrobotni rodzice nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom odpowiedniego wykształcenia. Ponadto sami będąc w sytuacji niekorzystnej egzystencjonalnie, często nieświadomie przekazują złe wzorce i cechy charakteru, które powinni wyeliminować. Do wzorców tych należą m.in.: bezradność, pesymizm i brak wpływu na życiową sytuację. W ten sposób upowszechnia się bierność, która prowadzi do trwałego braku zatrudnienia. Najczęściej osoby te mają niski poziom wykształcenia, więc konieczne w tym przypadku są spotkania i zajęcia z psychologiem.

Rolniczy charakter gminy Pionki przesądza o braku znaczących zakładów pracy. Pocięciem jest fakt, że część mieszkańców gminy może podjąć pracę w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w pobliskich miastach tj. Pionkach czy Radomiu, które są bardziej atrakcyjne dla inwestorów.

W tabeli poniżej zostały przedstawione szczegółowe dane dotyczące liczby bezrobotnych na terenie gminy Pionki.

Tabela 16. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015			2016			2017			2018			2019			2020			
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	
Bezrobotni ogółem (stan na koniec roku)	1 048	529	519	881	458	423	731	399	332	738	418	320	723	394	329	765	407	358	
Stopa bezrobocia rejestrowanego	16,07%	14,80%	17,60%	13,60%	12,93%	14,42%	11,30%	11,24%	11,37%	11,44%	11,82%	10,97%	11,44%	11,46%	11,40%	12,12%	11,81%	12,49%	
Struktura bezrobotnych																			
z prawem do zasiłku	179	81	98	162	82	80	135	67	68	157	91	66	159	90	69	154	85	69	
bez prawa do zasiłku	869	448	421	719	376	343	596	332	264	581	327	254	564	304	260	611	322	289	
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	45	24	21	34	22	12	26	16	10	29	23	6	31	24	7	54	34	20	
zamieszkali na wsi	1 004	507	497	855	445	410	720	391	329	715	406	309	723	394	329	750	398	352	
osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	44	22	22	26	13	13	11	8	3	23	12	11	17	11	6	15	9	6	
cudzoziemcy	1	1	0	3	2	1	3	2	1	2	1	1	3	2	1	1	0	1	
bez kwalifikacji zawodowych	266	136	130	217	116	101	177	95	82	158	87	71	167	86	81	176	87	89	
bez doświadczenia zawodowego	231	129	102	160	87	73	132	85	47	135	90	45	133	86	47	144	97	47	
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	—	138	—	—	124	—	—	125	—	—	128	—	—	125	—	—	122	—	
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy	935	486	449	757	400	357	619	357	262	613	354	259	608	345	263	662	358	304	
w tym:	do 30 roku życia	280	151	129	197	101	96	164	93	71	162	91	71	155	82	73	178	106	72
	w tym: do 25 roku życia	142	69	73	89	42	47	77	35	42	78	36	42	68	37	31	82	44	38
	długotrwale bezrobotni	696	378	318	574	332	242	439	267	172	417	257	160	418	253	165	487	268	219
	powyżej 50 roku życia	262	103	159	230	91	139	190	79	111	176	72	104	168	69	99	182	67	115
	korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	174	134	40	148	119	29	144	123	21	137	118	19	136	113	23	142	121	21
	posiadający co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	3	3	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	niepełnosprawni	42	20	22	39	15	24	26	13	13	29	15	14	26	14	12	30	13	17
Bezrobotni wg wieku																			
18-24 lat	142	69	73	89	42	47	77	35	42	78	36	42	68	37	31	82	44	38	
25 - 34 lat	282	157	125	226	128	98	188	123	65	210	140	70	176	105	71	193	119	74	

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY PIONKI NA LATA 2021-2025

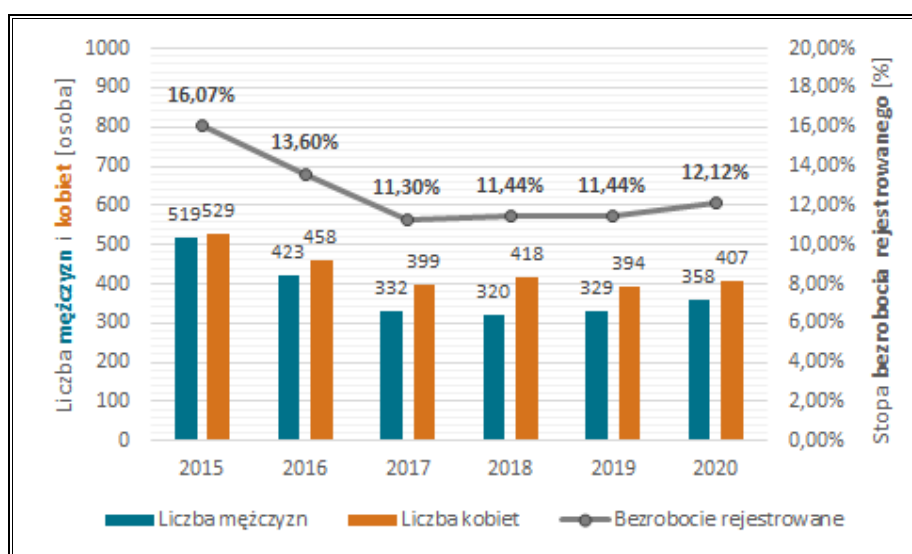
Wyszczególnienie	2015			2016			2017			2018			2019			2020		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
35 - 44 lat	250	140	110	228	135	93	192	115	77	185	120	65	214	130	84	208	130	78
45 - 54 lat	212	106	106	183	101	82	159	85	74	148	81	67	156	84	72	170	80	90
55 - 59 lat	124	50	74	107	45	62	80	41	39	73	41	32	71	38	33	69	34	35
60 i więcej lat	38	7	31	48	7	41	35	0	35	44	0	44	38	0	38	43	0	43
Bezrobotni wg poziomu wykształcenia																		
wyższe	103	77	26	67	50	17	74	56	18	71	63	8	77	64	13	88	74	14
policealne i średnie zawodowe	235	146	89	216	132	84	162	109	53	188	127	61	185	111	74	191	121	70
ogólnokształcące	67	47	20	55	42	13	51	37	14	62	43	19	54	39	15	62	47	15
zasadnicze	367	150	217	305	129	176	245	114	131	239	112	127	232	109	123	238	104	134
gimnazjalne i poniżej	276	109	167	238	105	133	199	83	116	178	73	105	175	71	104	186	61	125
Bezrobotni wg stażu pracy																		
do 1 roku	145	90	55	122	75	47	109	69	40	117	70	47	114	64	50	125	71	54
1 - 5 lat	223	109	114	190	99	91	152	78	74	183	101	82	185	100	85	195	107	88
5 - 10 lat	183	96	87	159	91	68	138	83	55	138	82	56	138	73	65	141	76	65
10-20 lat	192	104	88	185	99	86	157	86	71	139	83	56	121	72	49	126	70	56
20 - 30 lat	105	29	76	85	27	58	68	17	51	62	20	42	62	21	41	61	15	46
30 i więcej lat	28	4	24	21	2	19	14	3	11	9	0	9	14	5	9	19	3	16
bez stażu	172	97	75	119	65	54	93	63	30	90	62	28	89	59	30	98	65	33
Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy																		
do 1 miesiąca	87	27	60	85	23	62	58	17	41	47	19	28	50	19	31	44	17	27
1 - 3 miesięcy	145	67	78	167	72	95	158	69	89	134	65	69	102	41	61	91	49	42
3 - 6 miesięcy	134	67	67	112	54	58	85	44	41	111	59	52	94	54	40	91	46	45
6-12 miesięcy	185	90	95	130	66	64	88	42	46	115	56	59	132	60	72	128	61	67
12-24 miesięcy	161	84	77	131	82	49	121	76	45	104	56	48	122	71	51	153	72	81
pow. 24 miesięcy	336	194	142	256	161	95	221	151	70	227	163	64	223	149	-149	258	162	96

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu

Analizując strukturę bezrobocia na przestrzeni lat 2015-2020 na terenie gminy należy zauważyć, że:

- stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszyła się o 3,95 p. proc., jednak jest to spowodowane przede wszystkim spadkiem w latach 2015-2017, natomiast od roku 2018 notuje się niewielką tendencję rosnącą stopy bezrobocia na terenie gminy,
- liczba bezrobotnych spadła o 283 osoby, tj. o 27,00%,
- liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku zmniejszyła się o 13,97%, a bez prawa do zasiłku o 29,69%,
- liczba osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zmniejszyła się o 29,20%,
- liczba osób bezrobotnych w grupie osób 18-24 lat zmniejszyła się o 42,25%, w grupie 25-34 lat o 31,56%, w grupie 35-44 lat o 16,80%, w grupie 45-54 lat o 19,81%, w grupie 55-59 lat o 44,35%, a w grupie 60 i więcej lat wzrosła o 13,16%,
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych w 2020 r. największy udział miała grupa osób z wykształceniem zasadniczym. Na przestrzeni lat 2015-2020 liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym zmniejszyła się o 14,56%, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym zmniejszyła się o 18,72%, z wykształceniem ogólnokształcącym zmniejszyła się o 7,46%, z wykształceniem zasadniczym zmniejszyła się o 35,15%, z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej zmniejszyła się o 32,61%,
- pod względem stażu pracy, najliczniejszą grupę w roku 2020 stanowiły osoby ze stażem 1-5 lat – 25,49% (195 bezrobotnych),
- w przypadku czasu pozostawania bez pracy, w 2020 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy – 33,73% (258 bezrobotnych).

Wykres 7. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Na terenie gminy Pionki na przestrzeni lat 2015-2020 liczba rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia zmniejszyła się o 70,64%, a liczba osób w tych rodzinach o 73,91%.

Tabela 17. Liczba beneficjentów GOPS w Pionkach korzystających z pomocy z powodu bezrobocia

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	235	176	140	122	98	69
Liczba osób w tych rodzinach	755	556	418	365	289	197

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Mimo zmniejszenia się w ciągu ostatnich lat stopnia bezrobocia na terenie gminy, wciąż ono jest to jeden z głównym problemów społecznych na tym obszarze. Dodatkowo wpływa ono w znacznym stopniu na pozostałe negatywne zjawiska społeczne pogłębiając ich szkodliwe efekty.

Współpraca między Powiatowym Urzędem Pracy, a GOPS skierowana jest przede wszystkim do osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Współpraca przybiera rozmaite formy i koncentruje się na wielu obszarach, jednak najczęściej polega na wymianie informacji wspólnych klientów obu instytucji. Urzędnicy przekazują sobie wzajemnie informacje niezbędne dla dopasowania form wsparcia do potrzeb klientów. Wśród nich znajdują się zaświadczenia i dane dotyczące faktu zarejestrowania klienta w Powiatowym Urzędzie Pracy lub Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, dokumenty dostarczające informacji o wypłacanych świadczeniach lub historii wsparcia, a także wysokości dochodu istotnej dla możliwości zaproponowania niektórych form pomocy.

PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE

Gmina Pionki, zgodnie z podpisanym porozumieniem z Powiatowym Urzędem Pracy w Radomiu, organizuje również dla osób bezrobotnych prace społecznie użyteczne, mające na celu ich aktywizacji i zapobieganie wykluczeniu społecznemu z powodu bezrobocia. Prace te realizowane są od kwietnia do listopada.

W roku 2019 zatrudnionych było 10 bezrobotnych na prace społecznie użyteczne i 1 osoba w ramach prac interwencyjnych. W 2020 roku zatrudniono 15 osób, ale ze względu na pandemię prace realizowane były w październiku i listopadzie

3.2.2. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się jako niedostateczną ilość środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki. Ośrodek pomocy społecznej jest zobowiązany do pomocy ludziom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej

na podstawie kryterium dochodowego. Jednymi z najczęstszych powodów ubóstwa są bezrobocie i niechęć podejmowania jakiejkolwiek pracy.

Zjawisko ubóstwa najbardziej widoczne jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura).

Na terenie gminy Pionki na przestrzeni lat 2015-2020 liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa zmniejszyła się o 54,90%, a liczba osób w tych rodzinach o 58,42%.

Tabela 18. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Pionkach z powodu ubóstwa

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	153	118	101	91	82	69
Liczba osób w tych rodzinach	404	303	237	222	210	168

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

POMOC W ZAKRESIE DOŻYWIANIA

Na terenie gminy Pionki od roku 2014 do końca roku 2018 realizowany był rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Celem tego programu było ograniczenie zjawiska niedożywiania dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Program ten realizowany był na terenie gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach. W ramach programu udzielano wsparcia dzieciom oraz uczniom do ukończenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej, a także osobom dorosłym. Przyznawane wsparcia mogło być realizowane w formie świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności oraz gorącego posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

PROGRAM „POSILEK W SZKOLE I W DOMU”

Od 2019 roku na terenie gminy działa wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”. Celem programu jest zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych, a także wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole. Program zaplanowano do realizacji na lata 2019-2023.

Na realizację powyższego programu Gmina przeznaczyła w 2019 roku ogółem kwotę 105 088,00 zł, z czego środki własne Gminy wyniosły 21 088,00 zł, a dotacja z budżetu państwa 84 000,00 zł, natomiast w roku 2020 przeznaczono kwotę w wysokości 106 297,00 zł, w tym środki własne Gminy: 21 657 zł oraz dotacja z budżetu państwa 84 640,00 zł.

Środki przeznaczone zostały na:

- posiłki dla dzieci i osób dorosłych – w 2019 roku na łączną kwotę 92 408,00 zł, dożywianiem zostało objętych 134 osób (w tym 15 osób dorosłych) z 80 rodzin, natomiast w 2020 roku na łączną kwotę 37 617,00 zł, dożywianiem zostało objętych 88 osób (w tym 11 osób dorosłych) z 50 rodzin,
- celowe na żywność – w 2019 roku objęte pomocą zostały 24 rodziny na kwotę 12 680,00 zł, a w 2020 roku objęte pomocą zostały 62 rodziny na kwotę 68 680,00 zł.

Znaczny wzrost zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku spowodowany był panującą sytuacją epidemiologiczną oraz zamknięciem placówek oświatowych co wiązało się z brakiem możliwości finansowania posiłków.

Posiłki dla dzieci i młodzieży finansowane przez Ośrodek spożywane były w 7 szkołach na terenie Gminy. Natomiast posiłki dla osób dorosłych były wydawane przez jadalnię CARITAS, z którą Gmina współpracuje od 2002 roku. W 2020 roku na cele jadalni Caritas pomocą objęto 6 osób. Ponadto, w roku 2021 Gmina Pionki planuje współpracować również z Bankiem Żywności z siedzibą w Radomiu.

DODATKI MIESZKANIOWE I ZRYCZAŁTOWANY DODATEK ENERGETYCZNY

Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tytułu prawnego, powierzchni lokalu oraz kryterium dochodowego. Dochód stanowią wszelkie przychody po odjęciu kosztów uzyskania przychodów oraz po odliczeniu składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe. Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, których średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym.

Kryterium dochodowe ulega zmianie każdorazowo przy waloryzacji świadczeń emerytalnych i rentowych. Decyzje przyznające dodatek mieszkaniowy wydawane są na okres 6 miesięcy.

Ponadto mieszkańcy gminy otrzymać mogą zryczałtowany dodatek energetyczny. Jest on formą pomocy przeznaczoną dla osób otrzymujących dodatek mieszkaniowy mającą na celu częściową rekompensatę kosztów zakupu energii elektrycznej. Wysokość dodatku energetycznego wynosi dla gospodarstwa domowego prowadzonego przez osobę samotną 11,37 zł miesięcznie, dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 4 osób - 15,80 zł miesięcznie, a dla gospodarstw domowych składających się z co najmniej 5 osób – 18,96 zł miesięcznie.

3.2.3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych

Niepełnosprawność to jeden z bardzo poważnych problemów współczesnego świata. Wiąże się on z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, umysłowych bądź psychicznych. Osoby dotknięte tymi schorzeniami są często wykluczane z życia społecznego. Muszą codziennie zmagać się z wieloma problemami, np. niedostosowaniem infrastruktury do ich potrzeb. Niejednokrotnie towarzyszy temu izolacja społeczna oraz trudności ze znalezieniem pracy.

Na terenie gminy Pionki na przestrzeni lat 2015-2020 liczba rodzin objętych pomocą z powodu niepełnosprawności zmniejszyła się o 32,22%, a liczba osób w tych rodzinach o 49,06%.

Tabela 19. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Pionkach z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczb rodzin	90	92	84	84	77	61
Liczba osób w rodzinach	212	190	162	158	150	108

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Niepełnosprawność kwalifikuje się na podstawie typu choroby i obszaru, jaki ona obejmuje. Orzekanie o niepełnosprawności oraz jej stopniowanie określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2018 r. poz. 2027 z późn. zm.). Rodzaje niepełnosprawności oznaczane są według kodów. Na podstawie tego dokumentu określa się następujące kody dla przyczyn niepełnosprawności:

- 01-U Upośledzenie umysłowe;
- 02-P Choroby psychiczne;
- 03-L Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
- 04-O Choroby narządu wzroku;
- 05-R Upośledzenie narządu ruchu;
- 06-E Epilepsja;
- 07-S Choroby układu oddechowego i krążenia;
- 08-T Choroby układu pokarmowego;
- 09-M Choroby układu moczowo-płciowego;
- 10-N Choroby neurologiczne;
- 11-I Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;
- 12-C Całościowe zaburzenia rozwojowe.

Osoby niepełnosprawne egzystują inaczej i potrzebują pomocy zarówno ze strony społeczeństwa, jak i instytucji publicznych. Do głównych podmiotów, które świadczą wsparcie i opiekę osobom niepełnosprawnym z gminy Pionki, należą m.in.: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu. Pomoc może przybierać różne formy m.in. współpraca i kierowanie do Środowiskowych Domów Samopomocy, kierowanie do DPS, pomoc sąsiedzka, pomoc w zebraniu dokumentacji do ZOL, pomoc w zakupie leków, kierowanie na komisje lekarskie, czy informowanie o ulgach i przysługujących uprawnieniach.

Istotnym problemem dla osób borykających się z niepełnosprawnością są restrykcyjne kryteria dochodowe, które decydują o tym, czy osoba niepełnosprawna otrzyma odpowiednią pomoc finansową i materialną, czy też nie. Należy bowiem pamiętać, że niepełnosprawność w rodzinie bardzo nadwyręża domowy budżet, a oferta publicznej opieki medycznej oraz innych podmiotów w zakresie terapii i rehabilitacji jest niewystarczająca. W związku z tym, osoby niepełnosprawne i ich rodziny są zmuszone korzystać z kosztownych usług świadczonych przez prywatne podmioty. Pogorszenie sytuacji finansowej wynika również z rezygnacji z pracy w celu opieki nad niepełnosprawną osobą. Nierzadko mają również miejsce problemy z powrotem na rynek pracy opiekuna osoby niepełnosprawnej i trudności w znalezieniu opieki nad taką osobą na czas pracy zawodowej.

Warto także podkreślić, że niepełnosprawność w rodzinie nie tylko wpływa na sytuację finansową, ale także na inne sfery życia rodziny. Częstymi problemami, które pojawiają się są: wyczerpanie, wypalenie, depresja, kryzysy małżeńskie.

USŁUGI OPIEKUŃCZE I SPECJALISTYCZNE DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Osoby z zaburzeniami psychicznymi objęte są na terenie gminy pomocą w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. W roku 2019 ze specjalistycznych usług opiekuńczych, wykonywanych przez 2 wykwalifikowane opiekunki, korzystało 7 osób z zaburzeniami psychicznymi, natomiast w 2020 roku z usług wykonywanych przez również 2 wykwalifikowane opiekunki, korzystało 8 osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi świadczone były w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Środki na ten cel pochodziły od Wojewody Mazowieckiego.

PRAWO DO ŚWIADCZEŃ OPIEKI ZDROWOTNEJ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

Na mocy art. 54 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przyznaje się prawo do świadczeń zdrowotnych. Świadczenia zdrowotne są wydawane na podstawie decyzji administracyjnych i są finansowane przez oddział wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia. W 2019 roku ze świadczeń opieki zdrowotnej korzystało 5 osób, a w 2020 roku 4 osoby.

ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, osobie, która ukończyła 75 lat, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. Przyznawany jest on, aby pokryć częściowo wydatki, które wynikają z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Nie jest on zależny od dochodu. Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego od 1 listopada 2019 r. wynosi 215,84 zł. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli instytucja zapewnia nieodpłatnie pełne utrzymanie, osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego, który jest wypłacany przez ZUS i KRUS oraz jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenia na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją tej osoby (chyba, że przepisy koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej).

W roku 2019 na terenie gminy przyznano 2 071 świadczeń w formie zasiłku pielęgnacyjnego, natomiast w 2020 roku na terenie gminy przyznano 1 958 świadczeń w formie zasiłku pielęgnacyjnego.

ZASIŁEK RODZINNY

Zasiłek rodzinny przyznawany jest na częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznawany jest na określony czas, tj. do ukończenia przez dziecko 18 roku życia lub nauki w szkole, ale nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo 24 roku życia, jeśli kontynuuje naukę w szkole i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Zasiłek przyznawany jest jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674 zł. Natomiast w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko z orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764 zł.

W 2019 roku na terenie gminy wypłacono 8 906 świadczeń w formie zasiłków rodzinnych i 4 139 świadczeń w formie dodatków do zasiłków rodzinnych. Z kolei w roku 2020 wypłacono 8 298 świadczeń w formie zasiłków rodzinnych i 4 409 świadczeń w formie dodatków do zasiłków rodzinnych.

DODATEK DO ŚWIADCZENIA RODZINNEGO Z TYTUŁU KSZTAŁCENIA I REHABILITACJI DZIECKA

Dodatek ten przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku: do ukończenia 16. roku życia (jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności) lub powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia (jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności).

W 2019 roku na terenie gminy wypłacono 304 świadczenia z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, natomiast w 2020 roku wypłacono 371 świadczeń z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Zasiłek przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej - w celu sprawowania stałej opieki nad osobą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności. Ponadto muszą zostać spełnione następujące wskazania: konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W roku 2019 na terenie gminy wypłacono 241 świadczeń z tytułu specjalnego zasiłku opiekuńczego, a w roku 2020 wypłacono 259 świadczeń z tytułu specjalnego zasiłku opiekuńczego.

ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje matce albo ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną lub innym osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności - jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności).

W roku 2019 na terenie gminy wypłacono 418 świadczeń z tytułu świadczeń pielęgnacyjnych, a w roku 2020 wypłacono 546 świadczeń z tytułu świadczeń pielęgnacyjnych.

3.2.4. Problemy osób starszych

Starość to nieuchronny etap życia każdego człowieka, pomimo to pojęcie starości nie zostało jeszcze jednoznacznie zdefiniowane. Za podstawowe cechy starości uznaje się stopniowy wzrost zależności od otoczenia, demencja i szczególnie widoczne postępujące ograniczenie ruchowe. Główne problemy osób starszych to uczucie izolacji i braku przydatności w ukształtowanej hierarchii społecznej, a także samotność i w dużej mierze życie w ubóstwie. Rozpropagowany kult pięknego ciała i młodości prowadzi do spychania na margines osób starszych oraz wykluczenia z życia zawodowego i społecznego.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 rok życia – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 rok życia – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 rok życia i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Według danych GUS na terenie gminy w 2019 roku mieszkało 2 311 osób starszych, z czego kobiety stanowiły 57,06%.

Tabela 20. Osoby starsze na terenie gminy Pionki w 2019 roku

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	656	337	319
65-69 lat	531	256	275
70-74 lata	371	148	223
75-79 lat	232	93	139
80-84 lata	201	61	140
Powyżej 85 lat	212	51	161
Razem	2 203	946	1 257

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

WYKLUCZENIE CYFROWE

Osoby wykluczone cyfrowo nie posiadają lub nie mają dostępu do technologii cyfrowych, przez co różnią się z osobami, które w tej sferze poruszają się sprawnie i efektywnie. Warto podkreślić, że korzystanie z Internetu jest mocno związane z wiekiem – im osoby starsze, tym rzadziej z niego korzystają, zwykle z powodu braku umiejętności i przeszkolenia w tym zakresie lub braku chęci. Bardzo dużą skalę tego zjawiska obserwuje się najczęściej w grupach społeczno – ekonomicznych takich jak: emeryci i renciści.

W zakresie wykluczenia cyfrowego kluczowym rozwiązaniem jest konieczne stymulowanie potrzeb i propagowanie rozwijania kompetencji korzystania z Internetu, w szczególności wśród osób starszych. Co więcej, należy ukazywać profity wynikające z tego działania, gdyż

to mogłoby sprawić, że problem wykluczenia cyfrowego i odsetek ludzi niekorzystających z Internetu uległby zmniejszeniu.

USŁUGI OPIEKUŃCZE

Usługi opiekuńcze to forma pomocy społecznej udzielana w ramach systemu wsparcia socjalnego. Uzyskać ją mogą osoby samotne i w rodzinach, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dzieli się ona na:

- **Usługi opiekuńcze**, które obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- **Specjalistyczne usługi opiekuńcze**, które są usługami dostosowanymi do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Mieszkańcy gminy Pionki mogą zwrócić się o pomoc w formie usług opiekuńczych do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach. Zakres usług, wysokość odpłatności lub jej brak ustali Kierownik Ośrodka na podstawie przeprowadzonego w przedmiotowej sprawie wywiadu środowiskowego.

Odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze na obszarze gminy reguluje Uchwała Nr XXVIII/146/2017 Rady Gminy Pionki z dnia 28 marca 2017 roku *w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania* zmieniona przez Uchwałę Nr XLI/223/2018 Rady Gminy Pionki z dnia 17 maja 2018 r. *w sprawie zmiany uchwały nr XXI/111/146/17 Rady Gminy Pionki z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania.*

Wg powyższych uchwał:

- koszt jednej godziny usług opiekuńczych ustalony został w wysokości 1,4% najniższej emerytury,
- koszt jednej godziny specjalistycznych usług opiekuńczych ustalony został w wysokości 2,0% najniższej emerytury.

Wysokość kosztu jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych podlega jednak częściowemu lub całkowitemu zwolnieniu z pełnej kwoty w zależności od wysokości dochodu osoby lub osoby w rodzinie ustalonego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej w procentowym stosunku do kryterium dochodowego określonego w ustawie.

Szczegółowy wykaz częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat z kosztu jednej godziny usług opiekuńczych bądź specjalistycznych na terenie gminy Pionki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 21. Wysokość kosztu jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych świadczonych w ramach pomocy społecznej na terenie gminy w zależności od dochodu

Dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie w stosunku do 100% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy o pomocy społecznej wyrażony w procentach	Wskaźnik odpłatności wyrażony w % w stosunku do kosztów za godzinę usługi opiekuńczej lub specjalistyczne usługi opiekuńcze (§ 3 ust. 1 pkt 1 lub pkt 2 uchwały) dla:	
	osoby samotnie gospodarującej	osoby w rodzinie
Do 100%	nieodpłatnie	nieodpłatnie
Powyżej 100% - 130%	1%	3%
Powyżej 130% - 170%	10%	20%
Powyżej 170% - 190%	15%	30%
Powyżej 190% - 220%	20%	40%
Powyżej 220% - 245%	35%	45%
Powyżej 245% - 280%	45%	50%
Powyżej 280% - 300%	50%	55%
Powyżej 300% - 340%	55%	60%
Powyżej 340% - 360%	65%	70%
Powyżej 360% - 380%	70%	80%
Powyżej 380% - 400%	80%	90%
Powyżej 400%	100%	100%

Źródło: Uchwała Nr XXVIII/146/2017 Rady Gminy Pionki z dnia 28 marca 2017 r. zmieniana przez Uchwałę Nr XLI/223/2018 Rady Gminy Pionki z dnia 17 maja 2018 r.

W roku 2019 usługi opiekuńcze świadczone były przez 9 opiekunek zatrudnionych w ramach umowy o pracę dla 41 osób samotnych lub przewlekle chorych. W 2020 roku usługi opiekuńcze świadczone były natomiast przez 10 opiekunek zatrudnionych w ramach umowy o pracę dla 37 osób.

PROGRAM „OPIEKA 75+”

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach realizuje również program „Opieka 75+”, który umożliwia uzyskanie wsparcia finansowego przez gminy w zakresie realizacji zadania o charakterze obowiązkowym, określonym w art. 17 ust. 1 pkt. 11 ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) ze środków budżetu państwa na

świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, jeżeli dane świadczenie jest realizowane samodzielnie (przez pracowników ośrodków pomocy społecznej, urzędów gmin lub innych gminnych jednostek organizacyjnych) bądź poprzez spółdzielnie socjalne osób prawnych, których założycielami są jednostki samorządu terytorialnego. Podstawowym celem tego programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych dla osób powyżej 75 roku życia. Rzeczywista liczba osób, którym wydano decyzję przyznającą na usługi opiekuńcze z programu „Opieka 75+” wyniosła w roku 2019: 10 osób, natomiast w roku 2020: 12 osób.

3.2.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Rodzina to podstawowa jednostka społeczna, na której opiera się istnienie całego społeczeństwa. Jest powołana do rozwoju jednostkowego i najpełniej kształtuje życie człowieka. To najlepsze naturalne środowisko, w którym dziecko jest otoczone opieką oraz ma możliwość rozwijania swoich umiejętności i zaspokajania podstawowych potrzeb.

Właściwemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać bardzo dużo czynników, wśród których istotną rolę odgrywają dysfunkcje społeczne. Główne źródła dezorganizacji rodzin stanowią: przemoc, alkoholizm, narkomania, długotrwałe bezrobocie czy ubóstwo. Takie zjawiska są przyczyną problemów z brakiem integracji i rozwoju przestrzeni sąsiedzkiej. Jeżeli w rodzinie pojawiają się powyższe dysfunkcje, odpowiednie instytucje i służby zobligowane są do podjęcia na jej rzecz odpowiednich działań. Należy wspierać rodzinę, by przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Zastosowane rozwiązania powinny polegać na kooperacji różnych podmiotów wsparcia społecznego, głównie po to, aby udzielona pomoc dawała jak największe prawdopodobieństwo dobrego rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. Oprócz wsparcia finansowego powinno uwzględnić się również pomoc psychologów, pedagogów czy policji, po to, by walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności wychowawcze rodzin oraz budować więzi rodzinne.

W przypadkach bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodziny mogą liczyć na wsparcie ze strony GOPS. W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin i osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej w wyniku bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na terenie gminy na przestrzeni badanego okresu zmniejszyła się o 48,78%, a liczba osób w tych rodzinach spadła o 41,18%.

Tabela 22. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Pionki

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	41	36	29	33	33	21
Liczba osób w rodzinach	153	130	102	128	139	90

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Liczba rodzin otrzymująca pomoc z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w gminie Pionki na przestrzeni badanego okresu zmniejszyła się o 78,57%.

Tabela 23. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności na terenie gminy Pionki

Wyszczególnienie		Liczba rodzin					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Potrzeba ochrony macierzyństwa		42	36	26	23	16	9
w tym:	wielodzietność	42	36	26	23	16	52

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Gmina posiada opracowany **Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pionki na lata 2020-2022**, który został przyjęty Uchwałą Nr XIX/99/2020 przez Radę Gminy Pionki z dnia 25 maja 2020 r. Celem głównym Dokumentu jest budowa zintegrowanego systemu pomocy z zakresie wspierania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Natomiast celami szczegółowymi określonymi w Programie są:

1. Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie podstawowych potrzeb dzieci i rodziny,
2. Edukacja i wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
3. Współpraca z rodziną w celu niwelowania i zapobiegania sytuacji kryzysowych,
4. Poprawa funkcjonowania członków rodziny, poprawa warunków bytowo- socjalnych rodziny wpływających na rozwój i funkcjonowanie dzieci,
5. Wsparcie interdyscyplinarne rodzin,
6. Zapobieganie izolacji społecznej, aktywizacja społeczna członków rodzin,
7. Podnoszenie kompetencji pracowników zajmujących się udzielaniem pomocy rodzinom w czasie przeżywanym przez nie trudności.

Na terenie gminy realizowane są świadczenia rodzinne realizowane są na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111) oraz dodatkowe świadczenia wspomagające i wspierające funkcjonowanie rodzin.

ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE „RODZINA 500+”

Gmina Pionki działa zgodnie z realizowanym na terenie całego kraju programem wsparcia dla rodzin wychowujących dzieci „Rodzina 500 Plus”, który reguluje ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r. poz. 2407). Program polega na wypłacaniu rodzinom świadczeń wychowawczych w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko, co ma zapewnić częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od 1 lipca 2019 roku programem objęto wszystkie dzieci do 18 roku życia bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę. Świadczenie to można otrzymać, składając wniosek do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach.

W 2019 roku pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach przyjęli 1 166 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego z czego 649 wniosków zostało złożonych w formie papierowej oraz 517 wnioski w formie elektronicznej. Na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci w 2019 roku zostało wydanych 1 103 decyzji administracyjnych/informacji. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zrealizował także 63 decyzji/informacji wydanych przez Wojewodę Mazowieckiego w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Ogółem liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w roku 2019 wyniosła 17 246 szt., gdzie 4 971 szt. zostało wypłaconych na pierwsze dziecko w łącznej kwocie 8 590 506,70 zł.

Z kolei w roku 2020 pracownicy GOPS w Pionkach przyjęli 139 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, z czego 64 wniosków zostało złożonych w formie papierowej oraz 75 wnioski w formie elektronicznej. Na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci w 2020 roku zostało wydanych 110 decyzji administracyjnych/informacji. GOPS realizował także 45 decyzji administracyjnych/informacji wydanych przez Wojewodę Mazowieckiego w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Ogółem liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych w roku 2020 wyniosła 21 465 szt. o kwocie 10 519 943,24 zł.

JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA „BECIKOWE”

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, przysługująca na każde urodzone żywe dziecko zależy od dochodu rodziny, który w przeliczeniu na osobę nie może przekroczyć kwoty 1 922 zł. Drugim warunkiem jest dostarczenie zaświadczenia wystawionego przez lekarza lub położną potwierdzającego pozostawanie kobiety pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porody (wymóg dotyczy tylko biologicznych rodziców). Wyżej wymienione świadczenie przysługuje na wniosek złożony w terminie do 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką

prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia, nie później niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Wniosek złożony po terminie pozostaje bez rozpatrzenia. Wysokość świadczenia wynosi 1 000 zł i jest ono wydawane jednorazowo.

W roku 2019 Gmina Pionki wypłaciła 71 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka, a w roku 2020 Gmina wypłaciła 62 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka.

ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Od 1 stycznia 2010 r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

1. matce albo ojcu;
2. innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359) ciąży obowiązek alimentacyjny;
3. opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, która wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka):
 - jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobie innej niż spokrewniona w pierwszym stopniu, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, pod warunkiem, że nie ma osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu albo, gdy osoba ta nie jest w stanie sprawować opieki nad osobą niepełnosprawną.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1. osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
2. osoba wymagająca opieki:
 - pozostaje w związku małżeńskim,

- została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, albo w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej;
- 3. osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;
- 4. osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie;
- 5. na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W roku 2019 Gmina Pionki wypłaciła 418 świadczeń pielęgnacyjnych, a w roku 2020 wypłaciła 546 świadczeń pielęgnacyjnych.

FUNDUSZ ALIMENTACYJNY

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego jest wypłacane na dziecko, jeśli jeden z rodziców dziecka nie wywiązuje się z obowiązku alimentacyjnego. Świadczenie wypłaca Gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka i przysługuje osobie uprawnionej:

- do ukończenia 18 roku życia;
- do ukończenia nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia;
- bezterminowo, jeśli osoba uprawniona legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności

Wysokość świadczenia uzależniona jest od wysokości zasądzonych alimentów, jednak nie może być wyższa niż 500 zł na dziecko.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego może otrzymać osoba, która spełnia kryterium dochodowe, które od 1 października 2020 do września 2021 roku wynosi 900 zł na osobę w rodzinie. Świadczenia nie będą przysługiwać w wypadku, gdy:

- osoba uprawniona ukończyła 18 rok życia i nie uczy się w szkole lub szkole wyższej;
- osoba uprawniona ukończyła 25 rok życia i nie legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- dochód na osobę w rodzinie przekracza kryterium dochodowe;

- egzekucja alimentów okazała się skuteczna;
- osoba uprawniona zawarła związek małżeński;
- osoba uprawniona została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie lub w pieczy zastępczej.

Gmina w każdej chwili może wstrzymać wypłatę świadczenia z funduszu alimentacyjnego, mimo że jest ono przyznawane na określony okres czasu. Stanie się to, gdy:

- osoba uprawniona odmówi udzielenia bądź nie udzieli w wyznaczonym terminie wyjaśnień, co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń,
- osoba uprawniona odmówi udzielenia organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne informacji mających wpływ na skuteczność egzekucji lub udzieli informacji nieprawdziwych,
- osoba uprawniona nie podejmuje świadczeń przez trzy kolejne miesiące kalendarzowe.

W roku 2019 wypłacono 777 świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla 43 wierzycielek (rodzin). Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadził działania wobec 76 dłużników alimentacyjnych, z czego:

- 52 dłużników zamieszkuje na terenie gminy Pionki,
- 22 dłużników zamieszkuje poza gminą Pionki,
- 2 dłużników prawdopodobnie mieszka za granicą.

Wobec powyższych dłużników alimentacyjnych prowadzone były działania mające na celu egzekucję zasądzonych alimentów. Ściągalność kwot z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego od dłużników alimentacyjnych w 2019 r. wyniosła 121 703,87 zł tj. 41%, czyli poziom ściągalności w porównaniu z rokiem 2018 wzrósł o 9%.

Natomiast w roku 2020 wypłacono 605 świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla 32 wierzycielek (rodzin). GOPS prowadził działania wobec 64 dłużników alimentacyjnych, z czego:

- 45 dłużników zamieszkuje na terenie gminy Pionki,
- 18 dłużników zamieszkuje poza gminą Pionki,
- 1 dłużnik prawdopodobnie mieszka za granicą.

Wobec powyższych dłużników alimentacyjnych prowadzone były działania mające na celu egzekucję zasądzonych alimentów. Ściągalność kwot z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego od dłużników alimentacyjnych w 2020 r. wyniosła 67 866,47 zł tj. 30%, czyli poziom ściągalności w porównaniu z rokiem 2019 zmniejszył się o 11%. Spadek ściągalności alimentów w tym roku był spowodowany wprowadzeniem na terenie Polski pandemii koronawirusa.

ŚWIADCZENIE „ DOBRY START”

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach realizuje rządowy program „Dobry start”. Zgodnie z brzmieniem rozporządzenia Rady Ministrów z 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2018 r. poz. 1061) świadczenie przysługuje raz w roku w kwocie 300 zł. na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymują świadczenie do ukończenia przez nie 24 roku życia. Świadczenie to przysługuje rodzicom, opiekunom faktycznym, opiekunom prawnym, rodzinom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka, dyrektorom placówek opiekuńczo-wychowawczych, dyrektorom regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych – raz w roku na dziecko oraz osobom uczącym się – raz w roku bez względu na dochód rodziny. „Dobry start” nie przysługuje natomiast dzieciom lub osobom uczącym się umieszczonym w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie, bądź na dziecko z tytułu rozpoczęcia rocznego przygotowania przedszkolnego (zerówka).

W roku 2019 złożonych zostało łącznie 888 wniosków, z czego 537 zostało złożonych w formie papierowej oraz 344 w formie elektronicznej. Łączna liczba wypłaconych świadczeń wyniosła 1 326 szt. Z kolei w roku 2020 złożonych zostało łącznie 889 wniosków, z czego 296 zostało złożonych w formie papierowej oraz 593 w formie elektronicznej na kwotę 384 900,00 zł. W sumie liczba wypłaconych świadczeń przez GOPS wynosi 1 283 szt.

USTAWA „ZA ŻYCIEM”

Jest to ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i ich rodzin. Jednorazowe świadczenie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu, opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód. Świadczenie to przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka posiadającego zaświadczenie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii. Jednorazowe świadczenie przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

W roku 2019 na obszarze gminy wypłacono jedno jednorazowe świadczenie „Za Życiem”, natomiast w 2020 roku powyższe świadczenie nie zostało wypłacone.

ASYSTENT RODZINY

Asystent rodziny towarzyszy jej przez pewien czas, udziela niezbędnego wsparcia, pomaga wprowadzać zmiany w myśleniu i zachowaniu. Wszystko to ma na celu dostosowanie środowiska rodzinnego do prawidłowego rozwoju dzieci i zapewnieniu im niezbędnego bezpieczeństwa.

Zadaniami asystenta rodziny są:

- prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej oraz udzielenia informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe,
- udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, a dokładnie w znalezieniu pracy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- sporządzenie planu pracy z rodziną we współpracy z zespołem interdyscyplinarnym,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie na wniosek Sądu opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Od stycznia 2017 roku zgodnie z ustawą z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2020 r. poz.1329) kobieta w ciąży i jej rodzina, w której przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko; kobiety, które otrzymały informacje o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu; kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych, a także kobiety, które po porodzie nie oddadzą dzieci do domu dziecka, mają prawo do skorzystania ze wsparcia asystenta rodziny. Zgodnie z przepisami rodzina jest uprawniona do porad w zakresie:

- przezwyciężenia trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka,
- wsparcia psychologicznego,
- pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych,
- dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Informacje na temat współpracy z asystentem rodziny na terenie gminy latach 2016-2020 prezentuje tabela poniżej.

Tabela 24. Współpraca z asystentem rodziny w latach 2016-2020 na terenie gminy Pionki

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	10	14	14	15	16
Liczba dzieci w tych rodzinach	19	32	31	33	31

Źródło: Gminny Program Wspierania rodziny na lata 2020-2022

KARTA DUŻEJ RODZINY

Karta Dużej Rodziny to rządowy program finansowany ze środków budżetu państwa, skierowany do rodzin mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, niezależnie od tego jakim dochodem dysponuje rodzina. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest bezpłatnie, przy czym wyjątek stanowi wydanie duplikatu oraz wydanie karty w formie elektronicznej, w przypadku gdy: członkowi rodziny wielodzietnej, na jego wniosek, wydana już została wyłącznie karta tradycyjna i następnie członek rodziny wielodzietnej wnioskuje o kartę elektroniczną albo członkowi rodziny wielodzietnej, na jego wniosek, udostępniona już została karta elektroniczna i następnie członek rodziny wielodzietnej wnioskuje o wydanie karty tradycyjnej.

W 2019 roku na obszarze gminy Pionki złożonych zostało 130 wniosków i wydano 272 karty dużej rodziny (tradycyjnych) i 183 kart elektronicznych. W 2020 roku na obszarze gminy zostało złożonych 56 wniosków i wydano 131 karty dużej rodziny (tradycyjnych) oraz 120 kart elektronicznych.

ZASIŁEK DLA OPIEKUNÓW

W dniu 15 maja 2014 r. weszła w życie ustawa z 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U z 2020 r. poz. 1297), w której określono warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 1548 oraz Dz.U. z 2013 r. poz. 1557) z dniem 1 lipca 2013 r.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje:

- za okresy od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy, w których osoba spełniała warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 111) w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. (bez ograniczenia

wiekowego powstania niepełnosprawności, ale z zachowaniem kolejności obowiązku alimentacyjnego);

- od dnia wejścia w życie ustawy, jeżeli osoba spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. (bez ograniczenia wiekowego powstania niepełnosprawności, ale z zachowaniem kolejności obowiązku alimentacyjnego).

W roku 2019 wypłacono 95 świadczeń z tytułu zasiłku dla opiekunów, a w roku 2020 wypłacono 37 świadczeń z tytułu zasiłku dla opiekunów..

ŚWIADCZENIE RODZICIELSKIE

Od stycznia 2016 r. świadczenie rodzicielskie należy do katalogu świadczeń rodzinnych. Postępowanie w sprawie przyznania świadczeń rodzicielskich kończy się wydaniem decyzji administracyjnej.

Świadczenie rodzicielskie to wypłacane po urodzeniu dziecka wsparcie finansowe dla rodziców, którzy nie mają uprawnień do zasiłku macierzyńskiego (nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu). Mogą więc z niego skorzystać m. in. studenci, osoby bezrobotne (niezależnie od tego czy są zarejestrowane w urzędzie pracy czy nie), osoby pracujące na podstawie umów zlecenia i o dzieło oraz rolnicy.

Zasadniczo świadczenie przysługuje matce dziecka. Świadczenie rodzicielskie przysługuje również ojcu dziecka w przypadku:

- skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego na wniosek matki dziecka po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka,
- śmierci matki dziecka,
- porzucenia dziecka przez matkę.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje także:

- opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10 roku życia;
- rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec

którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10 roku życia;

- osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10 roku życia.

Świadczenie rodzicielskie wynosi 1 000 zł netto miesięcznie i jest przyznawane niezależnie od dochodu rodziny.

Świadczenie rodzicielskie nie przysługuje w następujących przypadkach:

- nie otrzymają go osoby otrzymujące zasiłek macierzyński;
- w momencie, gdy jeden rodzic otrzymuje zasiłek macierzyński, drugi rodzic/opiekun nie będzie mógł skorzystać ze świadczenia rodzicielskiego;
- świadczenie nie będzie przysługiwać również wtedy, gdy rodzice/opiekunowie korzystają z tego typu świadczeń z tytułu urodzeniu dziecka w innych systemach niż powszechny system ubezpieczeniowy (np. funkcjonariusze służb mundurowych);
- gdy dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej (w przypadku matki lub ojca lub osoby, która przysposobiła dziecko);
- gdy rodzic/opiekun nie sprawuje lub zaprzestał sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, np. w związku z wykonywaniem pracy zarobkowej uniemożliwiającej sprawowanie tej opieki;
- gdy w związku z wychowywaniem / opieką nad tym samym dzieckiem jest już ustalone prawo do świadczenia rodzicielskiego, dodatku do zasiłku rodzinnego w okresie urlopu wychowawczego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna;
- gdy osobom uprawnionym do świadczenia rodzicielskiego przysługuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia rodzicielskiego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Osoba pobierająca świadczenie rodzicielskie nie może jednocześnie wykonywać pracy, która uniemożliwia jej sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem.

Gmina Pionki wypłaciła w 2019 roku: 269 świadczeń rodzicielskich, a w 2020 roku: 341 świadczeń rodzicielskich..

PIECZA ZASTĘPCZA

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) reguluje kwestie

związane z pomocą dziecku i rodzinie przez państwo i samorządy. Na terenie gminy systematycznie opracowywany i wdrażany jest na kolejne lata Gminny Program Wspierania Rodziny. W chwili opracowywania niniejszej *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki* obowiązuje przyjęty Uchwałą Nr XIX/99/2020 Rady Gminy Pionki z dnia 25 maja 2020 r. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pionki na lata 2020-2022.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełnienia tych funkcji. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych organ wykonawczy gminy zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny;

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Wsparcie następuje za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz instytucjonalnej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia Sądu. Objęcie dziecka pieczą zastępczą następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywająca w pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej może pozostać w pieczy za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub dyrektora placówki, nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia. Osoba ta musi spełniać określone warunki:

- kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, na uczelni, u pracodawcy,
- legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, na uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Dziecko pozbawione w części lub w całości opieki rodzicielskiej może być umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę rodzin zastępczych i liczbę dzieci w tych rodzinach na terenie gminy w latach 2016-2020.

Tabela 25. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w tych rodzinach na terenie gminy Pionki w latach 2016-2020

Wyszczególnienie	2016		2017		2018		2019		2020	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach
Spokrewnione rodziny zastępcze	3	3	4	5	6	7	4	5	5	6
Niezawodowe rodziny zastępcze	—	—	—	—	—	—	1	1	-	-
Zawodowe rodziny zastępcze	2	2	1	1	1	1	—	—	-	-
Instytucjonalna piecza zastępcza	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2
Łączna liczba rodzin i ilość dzieci w rodzinach	5	5	5	6	7	8	6	7	6	8

Źródło: Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 oraz dane z GOPS w Pionkach

3.2.6. Uzależnienia

Uzależnienie to odczuwalny przez osobę przymus zażywania określonych środków, które mogą powodować skutki niebezpieczne dla zdrowia lub życia.

Przyczyny uzależnień mogą być:

- psychospołeczne – zaburzone oddziaływanie środowiska rodzinnego i szkolno-wychowawczego, czego przyczyną są różnorodne niepowodzenia w życiu (w sferze zawodowej lub osobistej), co w konsekwencji może doprowadzić do wycofania się jednostki w świat iluzji,
- biopsychiczne – zaburzenia emocjonalne i związana z nimi podatność na uzależnienia, zaburzony rozwój osobowości, nadpobudliwość psychiczna,
- kulturowe – potrzeba odniesienia sukcesu, zbyt mała ilość rozrywek, brak atrakcyjnych zajęć, brak celów i perspektyw, ogólna dostępność środków odurzających, sprzeciw wobec obowiązujących i społecznie akceptowanych systemów norm i wartości.

Najczęściej występującymi uzależnieniami jest alkoholizm i narkomania. Nadużywanie alkoholu, czy sięganie po narkotyki jest bardzo poważnym problemem społecznym, który prowadzi do wzrostu przemocy w rodzinie i przestępczości. Efektem tego może być także izolacja społeczna i problemy finansowe. Niestety te uzależnienia zbierają swoje żniwo wśród młodzieży i dzieci, które zafascynowane panującą modą sięgają po używki. Przeciwdziałanie więc temu zjawisku musi opierać się na współpracy wielu instytucji.

Na przestrzeni analizowanego okresu liczba rodzin otrzymująca pomoc z powodu uzależnień od alkoholu zmniejszyła się o 22 rodziny, tj. 53,66%, a liczba osób w tych rodzinach o 61,46%. Uzależnienie alkoholowe jest dużo bardziej powszechnym problemem od uzależnienia od narkotyków wśród rodzin na terenie gminy Pionki. W latach 2018-2020 zanotowano tylko jedną rodzinę będącą beneficjentem pomocy GOPS w Pionkach z powodu narkomanii.

Tabela 26. Liczba beneficjentów pomocy GOPS w Pionkach z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Alkoholizm						
Liczba rodzin	41	36	29	26	4	19
Liczba osób w rodzinach	96	90	60	62	4	37
Narkomania						
Liczba rodzin	0	0	0	1	1	1
Liczba osób w rodzinach	0	0	0	4	4	4

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Na przestrzeni lat 2015-2020 zauważalny jest liczbę udzielonych porad psychologicznych zwiększyła się o 83,33%. Szczegółowe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Pionki

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba udzielonych porad psychologicznych	24	33	29	32	48	44
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	2	3	6	4	5	0
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	9	8	5	5	3	0

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Powyższe dane obrazują znaczący spadek problemu uzależnień od alkoholu i narkotyków wśród mieszkańców gminy.

Oprócz najczęściej spotykanych uzależnień, czyli alkoholu i narkotyków, można spotkać się także z innymi, którymi są:

- uzależnienie od dopalaczy, które wykazują działania psychoaktywne, a co za tym idzie, wywołują w organizmie stan odurzenia, euforii oraz bardzo często spotykane halucynacje. Niestety dostęp do tej substancji jest prosty i nawet można je zakupić przez Internet. Do negatywnych skutków stosowania dopalaczy należą: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, które w konsekwencji mogą zakończyć się samobójstwem. Leczenie tego uzależnienia wiąże się z ukończeniem programu terapeutycznego i abstynencją, co więcej osoba chora powinna uczestniczyć w tzw. grupach wsparcia;

- uzależnienie od komputera i gier komputerowych, podczas którego osoby (zwłaszcza dzieci i młodzież) wykazują ciągłą potrzebę używania komputera, zwłaszcza do grania w wszelkiego rodzaju gry komputerowe. Bardzo poważnym skutkiem tego jest często nieodróżnianie świata rzeczywistego od fikcji. W ich życiu można również dostrzec problemy społeczne, somatyczne czy psychologiczne, czyli m.in. bardzo widoczne zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych, zanik więzi rodzinnych czy osłabiona siła wrażliwości moralnej;
- uzależnienie od hazardu, jego znakiem rozpoznawalnym jest nadmierne i regularne uprawianie gier hazardowych. Sytuacja ta prowadzi do zaniedbywania życia społecznego i rodzinnego, a także izolacja osoby, która cierpi na tę przypadłość. Gracz czuje konieczność, by zaspokoić swoją potrzebę w trybie natychmiastowym, co prowadzi do aktów przemocy i przestępstw, których przyczyną jest wewnętrzny przymus zdobycia środków finansowych z przeznaczeniem na gry hazardowe.

Na terenie gminy co roku sporządzany jest **Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii**, który jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii na terenie gminy. Ostatni został przyjęty uchwałą nr XXVIII/152/2021 przez Radę Gminy Pionki z dnia 1 lutego 2021 r. Program ma na celu tworzenie spójnego systemu działań naprawczych i profilaktyki zmierzającej do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych i innych uzależnień, oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują.

Program jest adresowany do mieszkańców gminy Pionki, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych od alkoholu i nadużywających alkoholu, osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, a także członków ich rodzin, którzy są bezpośrednio narażeni na przeróżne szkody i zagrożenia wynikające z obecności alkoholu i narkotyków w życiu codziennym. Program obejmuje również działania profilaktyczne skierowane do dzieci oraz młodzieży uczącej się i zamieszkującej na terenie gminy Pionki. Jego zadaniem jest zapobieganie przedwczesnemu używaniu alkoholu i zażywaniu narkotyków oraz towarzyszącym temu konsekwencjom.

Celami Programu są:

- Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkotykowych, w szczególności wśród dzieci i młodzieży poprzez:
 - kreowanie i propagowanie trzeźwego stylu życia poprzez tworzenie systemu oddziaływań profilaktycznych w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży,

- umożliwienie dzieciom, młodzieży i dorosłym świadomego wyboru modelu „trzeźwego życia” oraz „życia bez narkotyków i używek”,
- Zmniejszenie rozmiarów problemów już występujących na terenie Gminy poprzez:
 - zmniejszenie ilości spożycia alkoholu i zażywania narkotyków przez młodzież poprzez organizowanie różnych form spędzania wolnego czasu,
 - zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu i zażywaniem narkotyków poprzez poradnictwo w punkcie konsultacyjnym,
 - zmniejszenie ilości i dolegliwości z powodu nadużywania napojów alkoholowych zaburzeń życia rodzinnego poprzez udzielanie rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
 - promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych poprzez udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych: "Zachowaj Trzeźwy Umysł" i "Postaw na Rodzinę",
- Ograniczenie dostępności spożycia alkoholu , narkotyków i wyrobów tytoniowych poprzez:
 - kontrolę ilości i usytuowania punktów sprzedaży,
 - kontrolę punktów sprzedaży w kontekście przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz uruchamianie procedury cofania zezwoleń przedsiębiorcom łamiącym prawo,
 - współpracę z instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie Gminy Pionki.

GOPS w zakresie problemów związanych z uzależnieniami świadczy beneficjentom pomoc finansową i niepieniężną dla osób uzależnionych i współuzależnionych, w miarę możliwości zapewnia pracę socjalną, poradnictwo indywidualne, informuje o możliwości skorzystania z terapii, informuje o poradnictwie specjalistycznym, współorganizuje wypoczynek dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, pomoc materialną w formie odzieży, opału, posiłku.

Zadania ujęte w Gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii są inicjowane przez **Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pionkach** powołaną przez Wójta Gminy Pionki. Realizuje ona zadania z art. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.) oraz zadania z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).

Zadaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są:

- dostarczenie informacji o możliwościach podejmowania profesjonalnej terapii,
- motywowanie i kierowanie do leczenia,
- udzielanie wsparcia i pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej i ich rodzinom,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- organizacja lokalnych imprez profilaktycznych (popularnonaukowych, sportowych, kulturalnych i artystycznych),
- wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- rozpoznawanie w trakcie rozmowy zjawiska przemocy domowej i udzielenie stosownej informacji o możliwościach jej powstrzymania,
- uruchomienie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej,
- angażowanie poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy w profesjonalną i systemową pomoc dla klientów punktu,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy (art. 13 mówi o zasadach reklamy i promocji napojów alkoholowych, natomiast 15 komu i w jakich sytuacjach zabroniona jest sprzedaż i podawanie alkoholu) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa również **Punkt Konsultacyjny ds. przeciwdziałania przemocy i problemów alkoholowych**, który udziela pomocy ze strony psychologa osobom i rodzinom, w których występuje problem uzależnień.

Ponadto mieszkańcy gminy z problemem alkoholowym mają możliwość skorzystania z pomocy w zgrupowaniach AA, AI-Anon w miejscowości Pionki, w której znajdują się poradnie specjalistyczne w tym poradnia zdrowia psychicznego.

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE NT. ZAGROŻENIA ZWIĄZANEGO Z UZALEŻNIENIAMI

W ramach przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi zrealizowane zostały w szkołach na terenie gminy Pionki następujące programy i projekty:

- „Dzieci w sieci/dzieci offline” realizowany w PSP w Laskach,
- „Żyję bez ryzyka” realizowany w PSP w Sucheju,
- „Z tańcem za Pan Brat” realizowany w PSP w Laskach,
- „Stop uzależnieniom! Razem wygrywamy zdrowie” realizowany przez PSP w Jaroszkach,

- program profilaktyczny przeznaczony dla dzieci i młodzieży z Czarnej i okolic członków Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej działającej przy OSP w Czarnej pn. „Wakacje w OSP-Bezpiecznie, zdrowo bez nałogów”.

3.2.7. Bezdomność

Osoba bezdomna to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Na terenie gminy Pionki występują sporadyczne przypadki dot. bezdomności które są rozwiązywane zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W latach 2015-2020 liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu bezdomności wzrosła o 1 rodzinę, natomiast liczba osób w tych rodzinach wzrosła o 3 osoby.

Tabela 28. Beneficjenci pomocy GOPS w Pionkach z powodu bezdomności

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	2	1	1	2	2	3
Liczba osób w rodzinach	2	1	1	2	4	5

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach, na terenie gminy w latach 2015-2020 liczba bezdomnych zanotowała wyraźny wzrost. W przeważającej większości osoby bezdomne stanowili mężczyźni.

Tabela 29. Osoby bezdomne na terenie gminy w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób bezdomnych		1	1	1	2	4	5
w tym:	kobiety	0	0	0	0	2	3
	mężczyźni	1	1	1	2	2	2

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

3.2.8. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody. Najczęstszymi przyczynami przemocy są: konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody oraz upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ponadto zjawiskiem często towarzyszącym przemocy w rodzinie jest alkoholizm i narkomania. Ofiarami są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni.

Wyróżniamy następujące podstawowe formy przemocy:

- fizyczna – zaliczamy do niej zachowania agresywne, o różnym stopniu nasilenia, odnoszące się do ciała,
- seksualna – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych,
- psychiczna – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby,
- ekonomiczna – celowe niszczenie czyjejs własności, pozbawianie jej środków do życia czy też stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, przeglądanie dokumentów, dysponowanie czyjąs własnością, zaciąganie pożyczek „na wspólne konto”, itp.

Z naukowego punktu widzenia istnieją dwa rodzaje przemocy:

- przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją fizyczną i słowną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych oprawcy;
- przemoc chłodna – pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina najczęściej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Źródło: <http://www.niebieskalinia.info/>; <https://www.ms.gov.pl/>

W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę rodzin pobierających pomoc finansową z powodu przemocy w rodzinie. Na przestrzeni lat 2015-2020 liczba rodzin objęta pomocą z powodu przemocy w rodzinie wahała się w granicach 2-3 rodzin, natomiast liczba osób w tych rodzinach wzrosła o 87,50%.

Tabela 30. Beneficjenci pomocy GOPS w Pionkach z powodu przemocy w rodzinie

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	3	3	2	2	3	3
Liczba osób w rodzinach	8	12	11	11	14	15

Źródło: Dane GOPS w Pionkach

Należy zaznaczyć, że przemoc ze strony osób bliskich często związana jest z brakiem poszukiwania pomocy na zewnątrz i usprawiedliwianiem sprawców.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem występującym znacznie częściej niż wskazują na to oficjalne statystyki. Niejednokrotnie doświadczenie przemocy, którą stosują bliskie osoby, oddziałuje na mechanizmy psychologiczne, które to powodują, że osoby dotknięte przemocą usprawiedliwiają sprawców. Wynika z tego, że przyjęte statystyki niestety nie oddają rzeczywistej skali problemu. Przemoc w rodzinie bardzo często nazywa się

problemem tzw. czterech ścian, ponadto jest procesem chronicznym i najczęściej bagatelizowanym przez osoby, które dotyka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach realizując zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie współpracuje z: Policją, Sądem, kuratorami sądowymi, oświatą, ochroną zdrowia oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Analizując dane dotyczące przemocy domowej na terenie gminy w ostatnich latach zauważyć można, że ofiary przemocy to praktycznie we wszystkich przypadkach kobiety. Głównymi sprawcami przemocy domowej są natomiast mężczyźni.

Tabela 31. Dane dotyczące przemocy domowej na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ofiar przemocy domowej		28	33	26	39	31	32
w tym:	kobiety	16	18	15	21	30	25
	mężczyźni	0	0	0	0	1	0
	dzieci	12	15	11	18	0	7
Liczba sprawców przemocy domowej		16	18	15	21	31	25
w tym:	kobiety	0	0	0	0	1	0
	mężczyźni	16	18	15	21	30	23
	dzieci	0	0	0	0	0	2
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart		16	18	15	21	31	25

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Pionkach

Na terenie gminy uchwalany jest również **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Gminy Pionki** w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej w rodzinie oraz minimalizowania jej negatywnych następstw w życiu społeczeństwa lokalnego. Aktualnie obowiązującym jest Program przyjęty Uchwałą Nr XXXVII/203/2018 Rady Gminy Pionki z dnia 29 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pionki na lata 2018-2022.

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.), zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm., Dz.U. z 2020 r. poz. 1963; Dz.U. z 2019 r. poz. 1690; Dz.U. z 2019 r. poz. 1818; Dz.U. z 2019 r. poz. 2473) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.), chyba, że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Osoby z gminy Pionki, które doświadczają przemocy, mogą zgłosić się do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie, działającego przy GOPS w Pionkach, którego celem jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na obszarze gminy.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz również kuratorzy sądowi. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie takie jak m.in.

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie realizowane są spotkania grup roboczych. W ramach spotkań grup roboczych realizowane są zadania: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie; monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy; dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W roku 2019 do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 31 Niebieskich Kart, z czego 10 kontynuowanych było z poprzednich okresów. 27 Niebieskich Kart wypełnionych zostało przez Policję. Przewodniczący powołał 35 grup roboczych z ofiarami i sprawcami przemocy. Sporządzono 18 Niebieskich Kart C z osobą doznającą przemocy oraz 9 Niebieskich Kart D ze sprawcą przemocy. W 21 rodzinach zamknięto Niebieskie Karty z powodu zakończenia przemocy. Ogółem odbyło się 131 spotkań grup roboczych.

W 2020 roku natomiast, do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 25 Niebieskich Kart, z czego 18 kontynuowanych było z poprzednich okresów. 23 Niebieskie Karty wypełnione zostały przez Policję. Przewodniczący powołał 18 grup roboczych z ofiarami i sprawcami przemocy. Sporządzono 13 Niebieskich Kart C z osobą doznającą przemocy oraz 17 Niebieskich Kart D ze sprawcą przemocy. W 29 rodzinach zamknięto

Niebieskie Karty z powodu zakończenia przemocy. Ogółem odbyło się 107 spotkań grupowych.

USTAWA ANTYPRZEMOCOWA

Z dniem 30 listopada 2020 roku weszła w życie nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 956) tzw. „ustawa antyprzemocowa”. Jedną z głównych zmian jest przyznanie funkcjonariuszom policji i Żandarmerii Wojskowej uprawnienia do wydawania wobec sprawcy przemocy nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do jego bezpośredniego otoczenia. Funkcjonariusz ma prawo je wykorzystać zarówno w przypadku skierowania go bezpośrednio na interwencję do osoby stosującej przemoc domową, jak i w sytuacji, gdy pozyska informacje o niepokojących zdarzeniach od jej ofiary. Do tej pory prawo takie posiadał jedynie prokurator oraz sąd, co prowadziło do sytuacji że od zgłoszenia popełnienia przestępstwa przemocy w rodzinie do momentu opuszczenia mieszkania przez sprawcę miało nawet kilka tygodni, w ciągu których sprawca nadal mieszkał razem z ofiarami.

NIEBIESKA KARTA

„Niebieska Karta” jest dokumentem służbowym wypełnianym przez m.in. funkcjonariusza policji, ośrodki pomocy społecznej, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, ochronę zdrowia oraz pracowników oświaty w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. Z racji tego że osoby będące ofiarami przemocy domowej są często zastraszone pod naciskiem sprawcy i odmawiają podawania jakichkolwiek informacji przeciw swojemu oprawcy, podejmowanie interwencji w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty” nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Bardzo istotnym faktem jest również to, że nie ma możliwości wycofania ani zmiany informacji zawartych w Karcie, nawet na wniosek osoby pokrzywdzonej. „Niebieska Karta” służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie i ocenie zagrożenia dalszą przemocą. Może ona stanowić również silny dowód w sprawach sądowych. Założenie karty nie jest złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa oraz nie stanowi podstawy do wszczęcia postępowania karnego. „Niebieska karta” jest informacją, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy oraz pozwala na uruchomienie dalszych procedur w celu ochrony ofiar przemocy domowej w danej rodzinie.

Na terenie gminy Pionki w roku 2020 sporządzono 25 Niebieskich Kart.

3.2.9. Przestępczość

Policja jest organem ścigania, który stoi na straży porządku i bezpieczeństwa. Jest to uzbrojona oraz umundurowana formacja służąca obywatelom, podlegająca ministrowi

właściwemu ds. wewnętrznych. Jej głównym celem jest ochrona zdrowia i życia mieszkańców państwa. Również władze gminy są zobowiązane zapewniać obywatelom bezpieczeństwo.

Na terenie gminy swoje zadania wykonuje 2 dzielnicowych Komisariatu Policji w Pionkach, podlegającego pod Miejską Komendę Policji w Radomiu. Głównymi miejscami działań priorytetowych są:

- rejon sklepu w miejscowości Augustów 74, gdzie stwierdzono występujący problem spożywania alkoholu,
- rejon sklepu w miejscowości Wincentów 117, gdzie stwierdzono występujący problem spożywania alkoholu.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020. Zgodnie z nimi liczba przestępstw w analizowanym okresie czasu zanotowała spadek o 48,34%, co pozwala stwierdzić wzrastający poziom bezpieczeństwa.

Tabela 32. Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020

Wyszczególnienie		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przestępstw		151	99	88	119	96	78
w tym:	kradzież rzeczy obcej	10	10	9	10	10	7
	kradzież z włamaniem	9	5	4	10	4	3
	rozboje	1	1	0	0	2	1
	bójki i pobicia	2	1	1	1	0	0
	uszczerbek na zdrowiu	2	3	2	2	1	2

Źródło: Komisariat Policji w Pionkach

Komenda Powiatowa Policji w Radomiu realizuje również szereg programów i działań profilaktycznych m.in. popularyzuje jak nie dać się oszukać metodą „na wnuczka”, prowadzi różnego rodzaju szkolenia i pogadanki na temat bezpieczeństwa w szkołach, czy znakuje rowery.

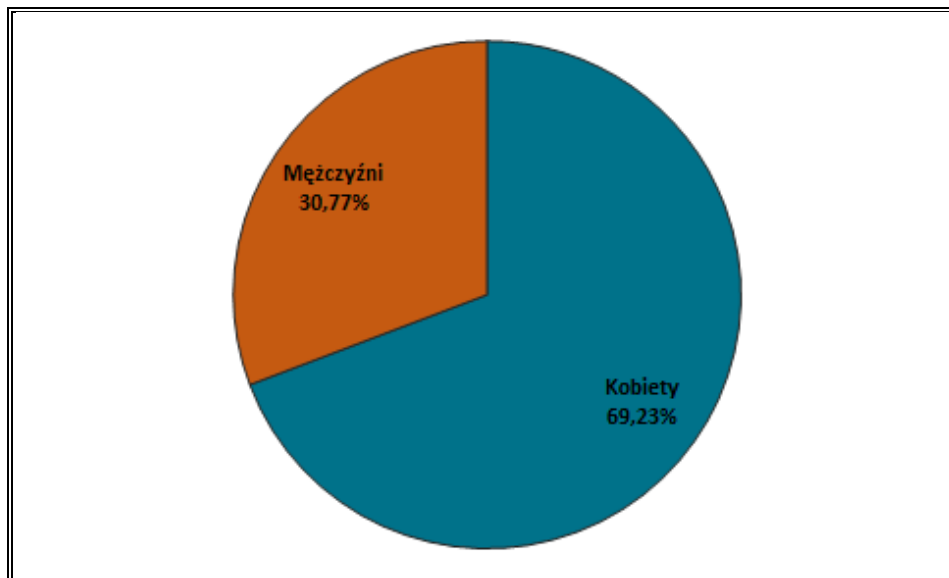
3.3. Wyniki badania ankietowego

W celu opracowania *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025*, na terenie gminy przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie najczęściej występujących według opinii mieszkańców, problemów społecznych oraz kierunków działań prowadzących do ich rozwiązania. Formularz ankietowy składał się z 13 pytań, w tym 12 pytań zamkniętych oraz jednego pytania otwartego. Ankietowani wyrazili swoją opinię również na temat sytuacji społecznej

mieszkańców gminy. Pytania dotyczyły dostępu do ochrony zdrowia, ubóstwa, niepełnosprawności, osób starszych, bezpieczeństwa oraz uzależnień.

Ankietę wypełniło 131 osób. Większość respondentów stanowiły kobiety, których udział w ogólnej liczbie badanych wyniósł 69,23%, zaś udział mężczyzn 30,77%.

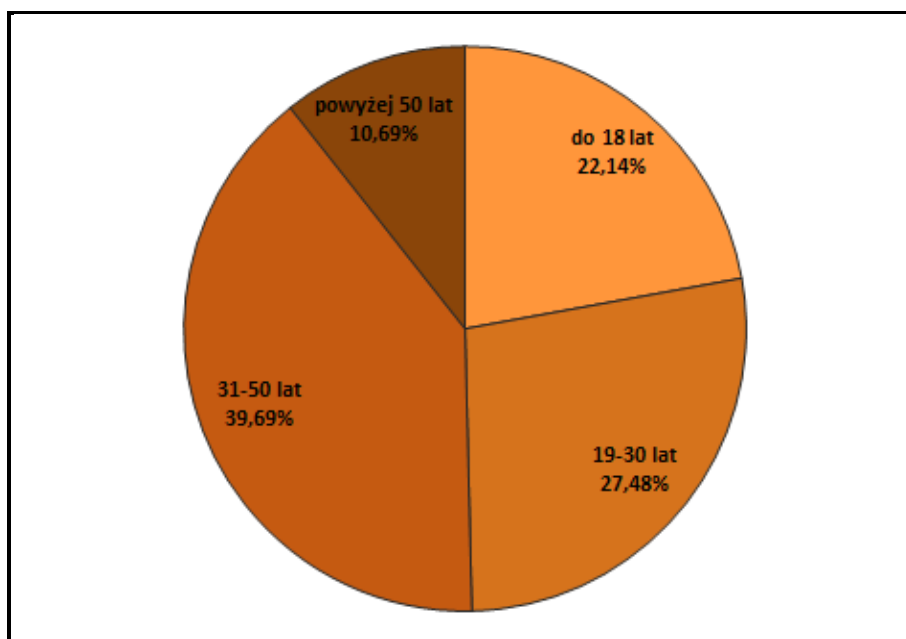
Wykres 8. Ankietowani według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największy odsetek ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 3-50 (39,69%), kolejnymi grupami były osoby w wieku 19-30 lat (27,48%), osoby do 18 roku życia (22,14%), a następnie osoby powyżej 50 lat (10,69%).

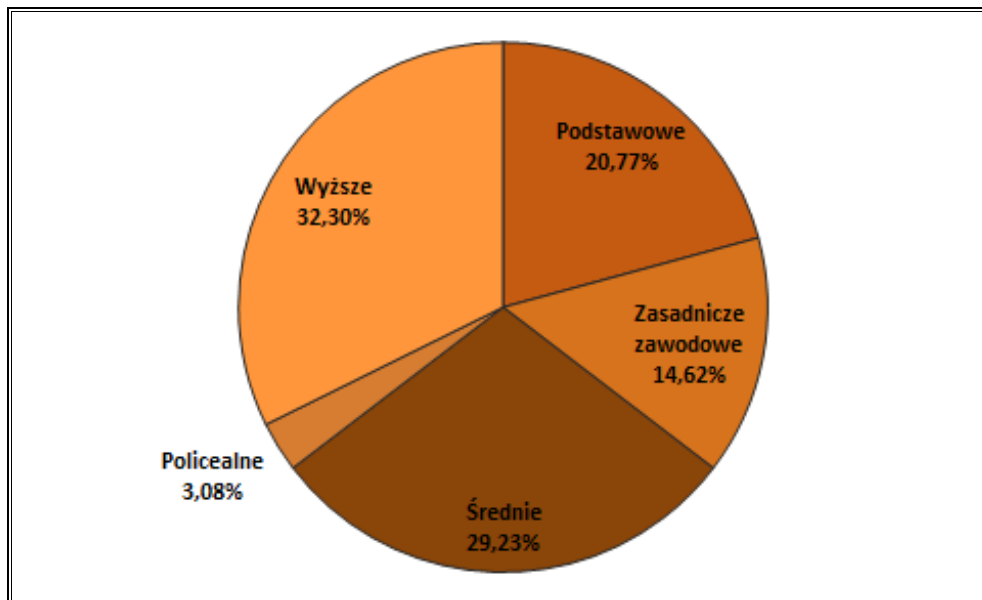
Wykres 9. Ankietowani według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największą część respondentów stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (32,30%), następnie osoby z wykształceniem średnim (29,23%), podstawowym (20,77%), zasadniczym zawodowym (14,62%) oraz policealnym (3,08%).

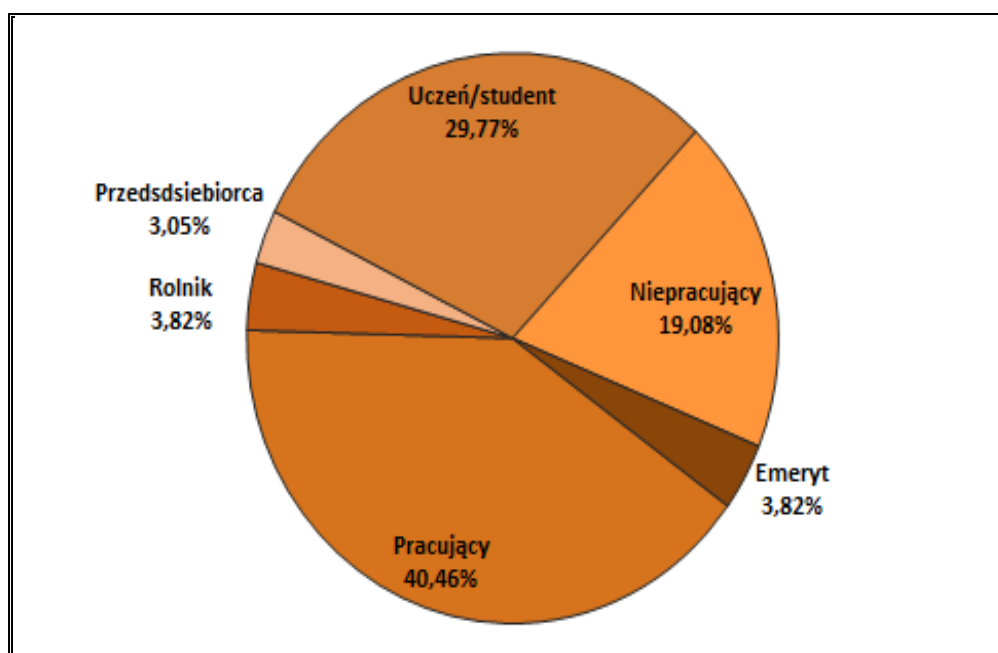
Wykres 10. Ankietowani według poziomu wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największy odsetek ankietowanych stanowiły osoby pracujące (40,46%). Mniej licznymi grupami byli uczniowie/studenci (29,77%), niepracujący (19,08%), emeryci (3,82%), rolnicy (3,82%) i przedsiębiorcy (3,05%).

Wykres 11. Ankietowani według statusu zawodowego

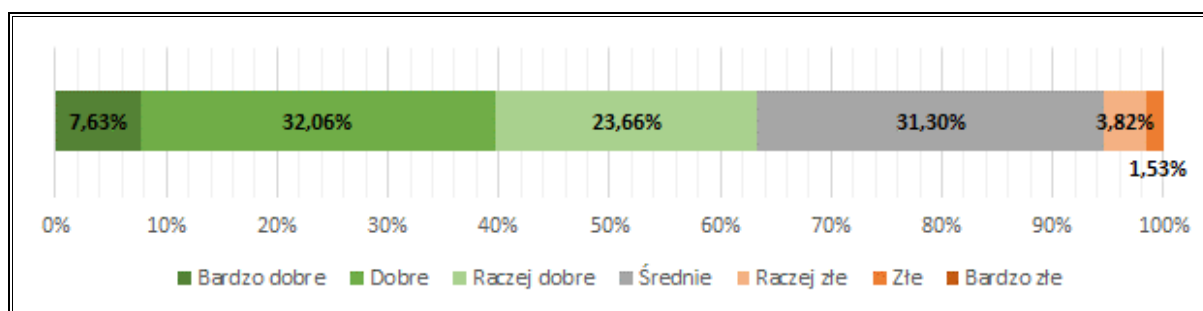
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Ocena aktualnych warunków życia na terenie gminy wśród mieszkańców jest zróżnicowana. Pozytywnie o aktualnych warunkach życia w gminie wypowiedziała się zdecydowana większość ankietowanych – 63,35%, z czego 23,66% określiło je jako raczej dobre, 32,06% jako dobre, a 7,63%, jako bardzo dobre.

Z kolei, 31,30% respondentów określiła aktualne warunki życia mieszkańców gminy jako średnie.

Odsetek negatywnych odpowiedzi był, niewielki, gdyż zaledwie 3,82% respondentów, określiło obecną sytuację jako raczej złą, a 1,53% jako złą. Żaden z ankietowanych nie zaznaczył odpowiedzi, że warunki życia na obszarze gminy są bardzo złe.

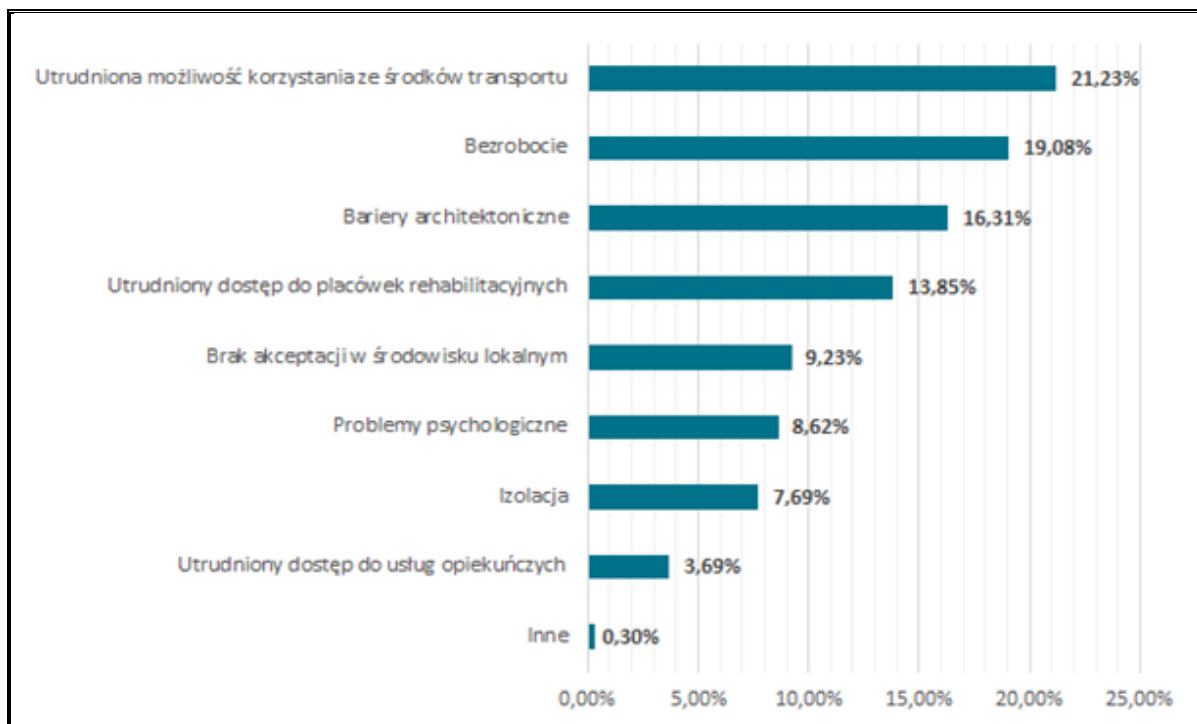
Wykres 12. Ocena aktualnych warunków życia mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Zdaniem największej liczby ankietowanych najczęstszym problemem społecznym, na które napotykają w swoim życiu codziennym osoby niepełnosprawne, jest utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu, bezrobocie oraz bariery architektoniczne. Respondenci wskazywali również, w znacznej mierze na: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, brak akceptacji w środowisku lokalnym i problemy psychologiczne. Zauważono również problemy z zakresu izolacji i utrudnionego dostępu do usług opiekuńczych. Wśród innych odpowiedzi ankietowani wskazali na brak miejsc do rekreacji i spędzania wolnego czasu dla osób z niepełnosprawnościami. Reasumując, niezbędne jest prowadzenie na terenie gminy działań w zakresie niwelacji barier, z jakimi na co dzień spotykają się osoby z niepełnosprawnościami i skierowanie dla nich pomocy w celu poprawy ich sytuacji życiowej.

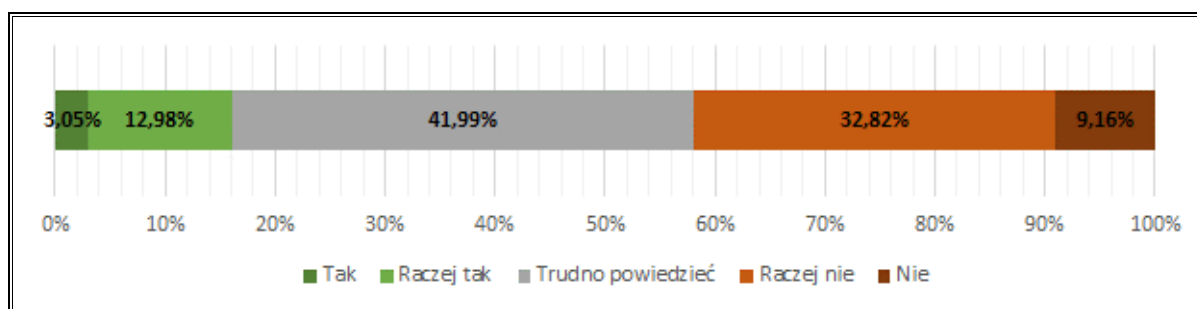
Wykres 13. Problemy społeczne najczęściej spotykające niepełnosprawnych wg ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Pomimo wskazania w poprzednim pytaniu barier, na jakie napotykają się osoby niepełnosprawne, to znaczna część respondentów (41,99%) nie potrafiła jednoznacznie stwierdzić i ocenić wystarczalność kierowanej oferty pomocy dla osób niepełnosprawnych. Jedynie 3,05% pytanych stwierdziło, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych jest wystarczająca, a 12,98% - raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 32,82% ankietowanych, dla których oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych jest raczej niewystarczająca oraz 9,16%, którzy odpowiedzieli, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych jest zdecydowanie niewystarczająca. Podsumowując większość respondentów uważa że osoby niepełnosprawne na obszarze gminy nie otrzymują dostatecznej pomocy.

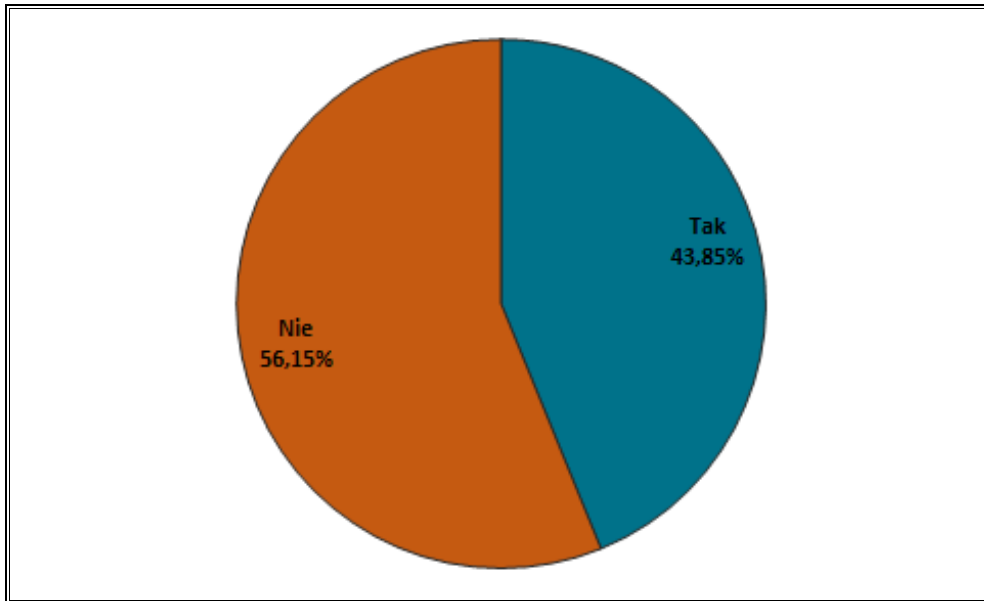
Wykres 14. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy, został oceniony negatywnie przez respondentów, gdyż aż 56,15% z nich zaznaczyło odpowiedź, że jest on niewystarczający. Przeciwnego zdania było pozostałe 43,85% pytanym. Osoby wypowiadające się negatywnie, argumentowały to przede wszystkim brakiem odpowiedniej ilości placówek specjalistycznych (m.in. rehabilitacyjnych, kardiologicznych, ortopedycznych czy okulistycznych) oraz brakiem dostępu do profesjonalnego szpitala.

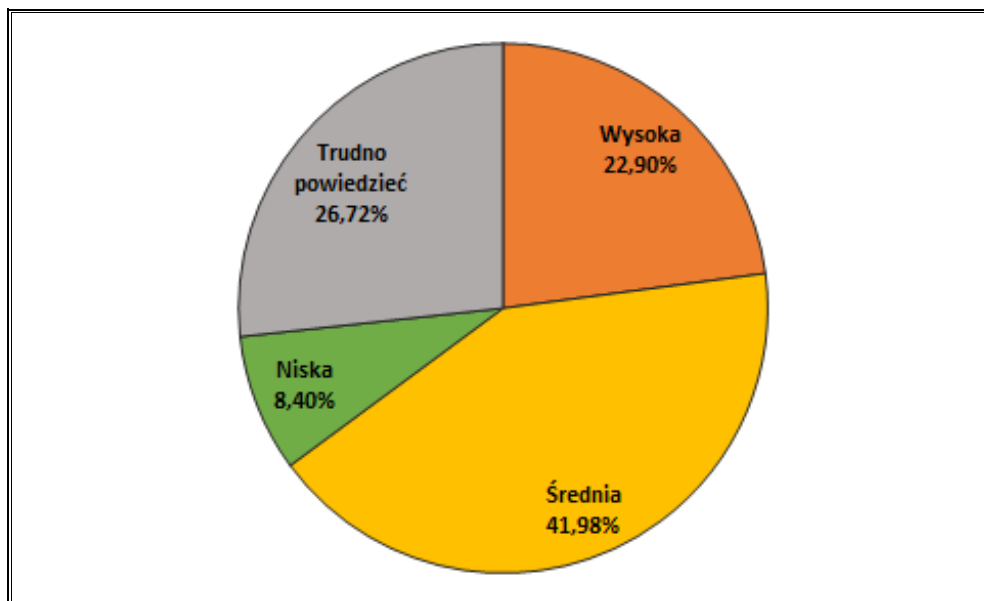
Wykres 15. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W kolejnym pytaniu ankietowali mieli wskazać skalę problemu uzależnień na terenie gminy. Największa część respondentów (41,98%) wskazała, że na terenie gminy występuje średni poziom zagrożenia uzależnieniami, zaledwie 8,40% wskazało na niski poziom, natomiast aż 22,90% na wysoki. Pozostałe 26,72% nie potrafiło wskazać, jakie właściwie są problemy gminy w zakresie skali problemu uzależnień.

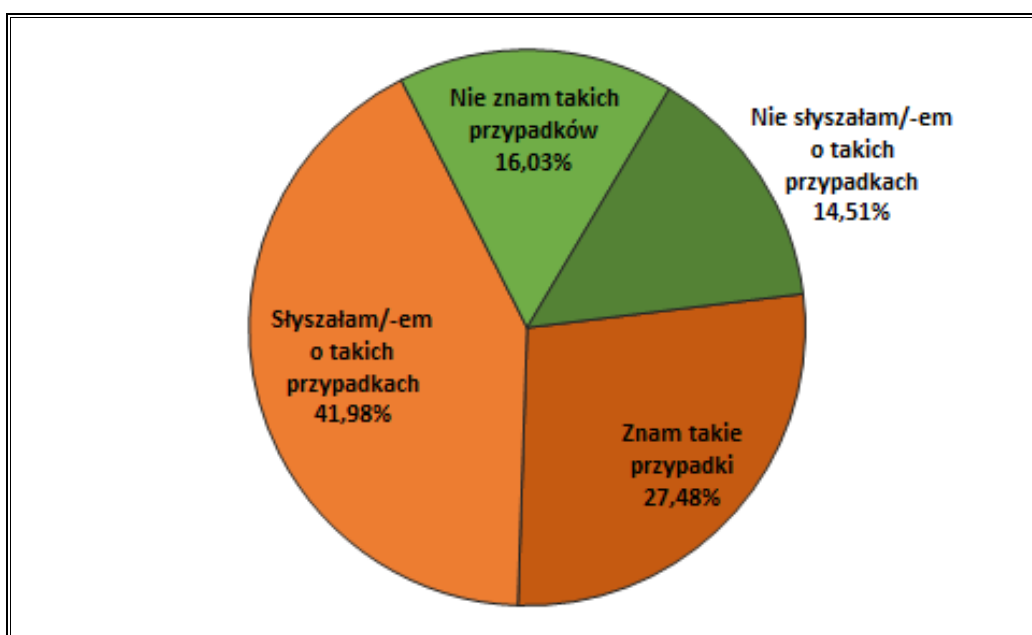
Wykres 16. Skala problemu uzależnień na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Kolejne pytanie w kwestionariuszu dotyczyło problemów przemocy domowej na terenie gminy. Poziom wiedzy na temat takich przypadków był zróżnicowany wśród ankietowych. Największa część respondentów, tj. 41,98% wskazała że słyszała o takich przypadkach, a 27,48%, że zna takie przypadki. Łącznie daje to 69,46% respondentów, którzy spotkali się z problemem przemocy domowej. Pozostała część, tj. 16,03% wskazała, że nie zna takich przypadków, natomiast 14,51% zadeklarowało że nie słyszało o takich przypadkach.

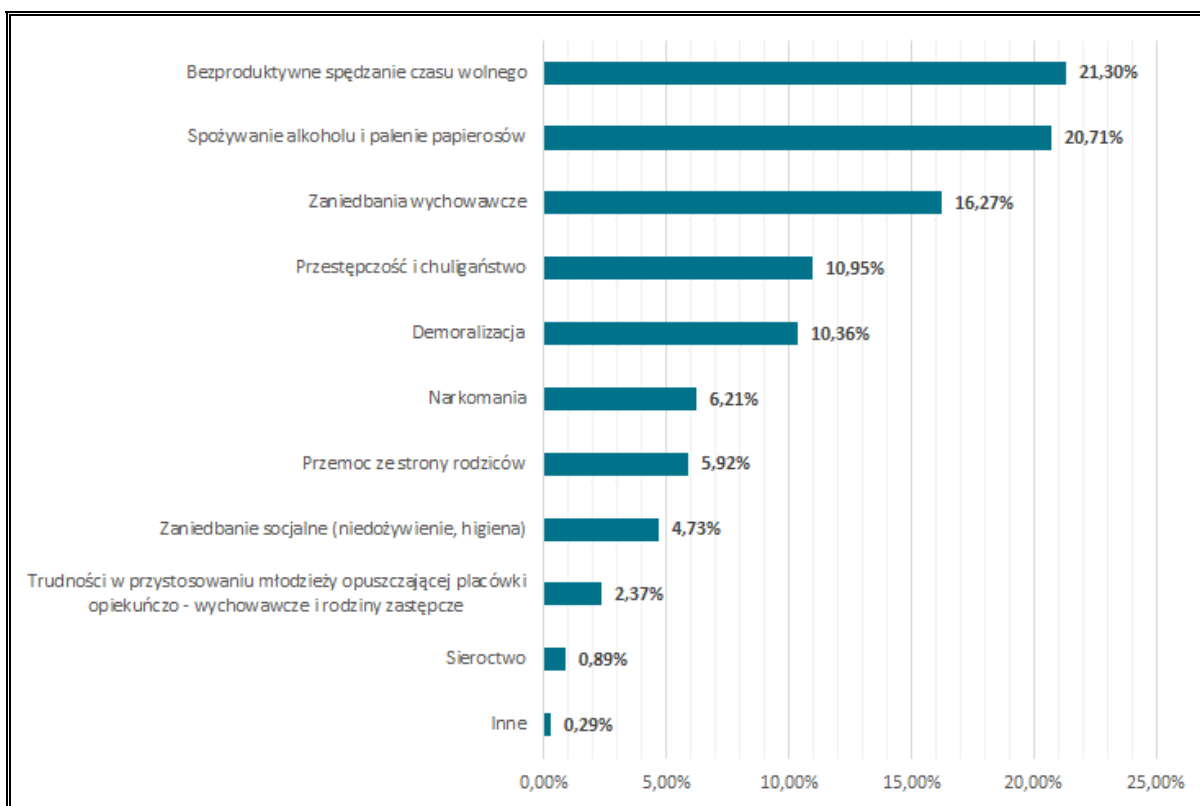
Wykres 17. Zjawisko przemocy domowej na terenie gminy Pionki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Wśród dzieci i młodzieży najbardziej dostrzeganym przez ankietowanych problemem jest bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, spożywanie alkoholu i palenie papierosów oraz zaniedbania wychowawcze, co również jest konsekwencją kolejno wskazywanych: przestępczości i chuligaństwa, demoralizacji i narkomanii. Pozostałymi zjawiskami wskazywanymi przez respondentów są: przemoc ze strony rodziców, zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena), trudności w przystosowaniu młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze oraz sieroctwo. Z innych odpowiedzi ankietowali wskazali na brak akceptacji w środowisku lokalnym.

Wykres 18. Najczęściej dostrzegane negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży

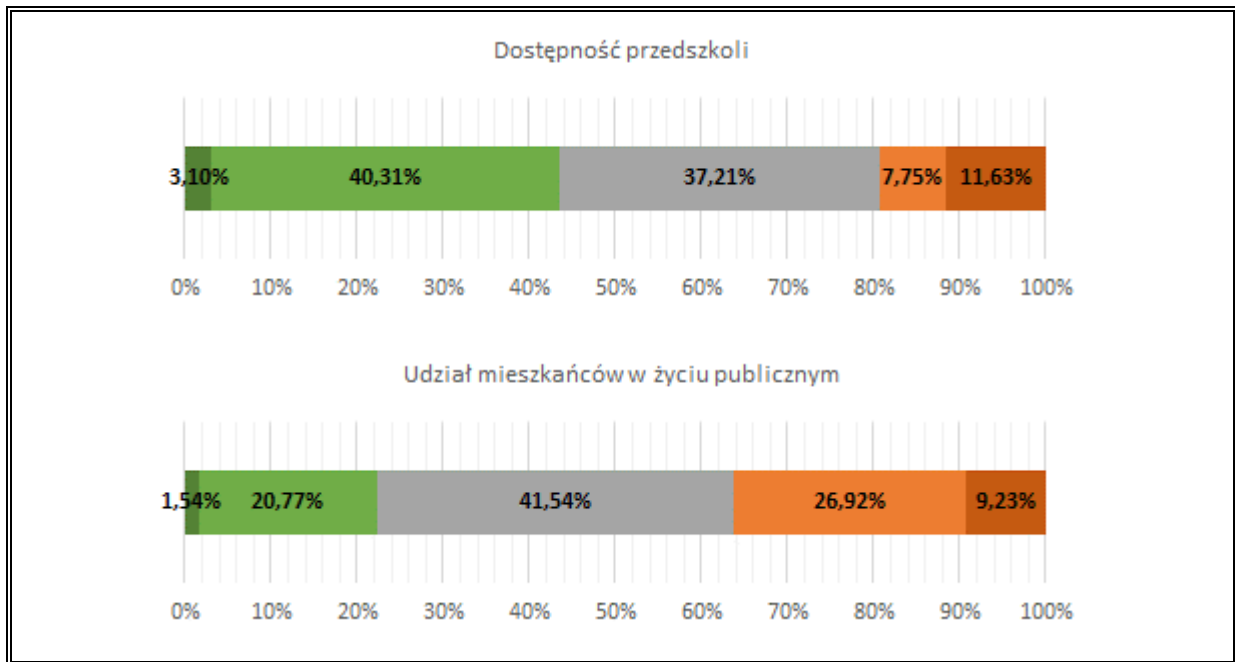
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytania dotyczące poszczególnych kwestii wpływających na jakość życia mieszkańców na terenie gminy, wyłączając osoby niezdecydowane, ankietowani przeważnie stwierdzili, że nie są zadowoleni z obecnych warunków. Największy poziom niezadowolenia dotyczy przede wszystkim organizacji imprez cyklicznych na terenie gminy (56,59% negatywnych odpowiedzi) oraz organizacji czasu wolnego (organizacja kół zainteresowań, klubów sportowych), gdzie w tej sferze negatywnie wypowiedziało się 56,15% ankietowanych. Z kolei największy poziom zadowolenia dotyczył warunków mieszkaniowych, gdzie satysfakcję w tej sferze wyraziło, aż 50,39% respondentów.

Wykres 19. Zadowolenie ankietowanych z obecnych warunków życia na terenie gminy Pionki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W ostatnim pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie działań, które ich zdaniem będą przeciwdziałać negatywnym zjawiskom występującym na terenie gminy.

W zakresie wsparcia ubogich, respondenci wskazali przede wszystkim na:

- aktywizację zawodową i społeczną (wsparcie poprzez kursy, szkolenia, pomoc w znalezieniu pracy, pomoc psychologa itp.),
- zbiórki żywności (paczki żywnościowe) i odzieży, pomoc materialna, akcje charytatywne,
- większą pomoc i wzmożone kontrole ze strony GOPS (usługi opiekuńcze, wolontariat, kontrola wydatków),
- zwiększenie wysokości zasiłków,
- zapewnienie schronienia.

Zdaniem ankietowanych głównymi działaniami, jakie powinny zostać podjęte w zakresie poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnością to:

- likwidacja barier architektonicznych (głównie w budynkach użyteczności publicznej, przystosowanie transportu publicznego dla osób z niepełnosprawnościami),
- aktywizacja społeczna (organizacja większej liczby imprez i wydarzeń dla osób niepełnosprawnych, terapii i warsztatów zajęciowych)
- lepszy dostęp do poradni specjalistycznych (głównie rehabilitacyjnych i psychologicznych) oraz zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych,
- aktywizacja zawodowa (stworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością, dodatkowe kursy i szkolenia),
- większa pomoc finansowa.

W sferze ochrony zdrowia, ankietowani wskazali, że kluczowym działaniem w zakresie poprawy dostępu do ochrony zdrowia jest lepszy dostęp do poradni specjalistycznych (zatrudnienie większej liczby lekarzy specjalistów, zmniejszenie czasu oczekiwania na wizytę, budowa nowej placówki). Dodatkowymi działaniami jest m.in. organizacja działań profilaktycznych dla społeczeństwa (akcje dotyczące jak unikać niektórych chorób) oraz aktualizowanie na bieżąco informacji na stronach internetowych (m.in. aktualnych numerów telefonów czy terminów dyżurów).

Jako działania przeciwdziałające negatywnym zjawiskom, na jakie narażone są osoby starsze, wskazano przede wszystkim:

- zapewnienie lepszej opieki (większa pomoc w życiu codziennym ze strony GOPS, wolontariat młodzieży, usługi opiekuńcze),
- aktywizacje osób starszych (większa liczba spotkań i wydarzeń integracyjnych, organizacja klubów zainteresowań),
- organizacja ułatwień w przemieszczaniu się (większa liczba połączeń autobusowych między wsiami, a miastem Pionki),
- zwiększenie dostępności do ochrony zdrowia (m.in. rehabilitacji),
- stworzenie placówek dziennego pobytu dla osób starszych.

W celu poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy, zdaniem respondentów powinny zostać podjęte działania przede wszystkim w zakresie:

- zwiększenia liczby patroli policji (zwłaszcza w godzinach wieczornych i nocnych oraz częstsze wizyty dzielnicowych),
- budowa chodników, przejść dla pieszych w newralgicznych punktach oraz progów zwalniających na terenach zabudowanych,
- budowa sygnalizacji świetlnej w miejscach o wzmożonym ruchu,
- budowa oświetlenia wzdłuż dróg i ulic,
- utworzenie monitoringu,
- działania prewencyjne policji i straży pożarnej (pogadanki w szkołach, popularyzacja wiedzy o bezpieczeństwie, kursy samoobrony),
- większe dofinansowanie jednostek OSP.

Do innych działań przeciwdziałających negatywnym zjawiskom na terenie gminy Pionki ankietowani wskazali lepszą komunikację autobusową z miastem Pionki oraz większą ofertę spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse) oraz **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- SZANSE – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska.
- ZAGROŻENIA – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być przy planowaniu podejmowanych działań.
- MOCNE STRONY – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają je spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- SŁABE STRONY – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej Gminy, jak i jej części.

Prawidłowa diagnoza poszczególnych okoliczności pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Z uwagi na zagadnienie przygotowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabeli przedstawiającej analizę SWOT zredukowano do kwestii mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 33. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> — funkcjonowanie GOPS, który umożliwia mieszkańcom pokonanie trudnych sytuacji życiowych, rozwiązanie problemów, okazuje wsparcie, zaspokaja podstawowe potrzeby oraz udziela pomocy psychologicznej dla osób i rodzin, które tego potrzebują; — wzrost liczby podmiotów gospodarczych i spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gminy; — zapewnienie dostępu do podstawowej ochrony zdrowia; — dobrze funkcjonujący system oświaty; — funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego; — funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; — funkcjonowanie Punktu Konsultacji ds. przeciwdziałania przemocy i problemów alkoholowych; — spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej; — funkcjonowanie wielu programów pomocy, np. „Posiłek w szkole i w domu”; — podejmowanie istotnych ze społecznego punktu widzenia przedsięwzięć inwestycyjnych; — pozyskiwanie przez Gminę środków pozabudżetowych. 	<ul style="list-style-type: none"> — zmniejszająca się liczba ludności na terenie gminy; — rosnący udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym – narastający problem starzenia się społeczeństwa; — ujemny przyrost naturalny w ostatnich latach; — ujemne saldo migracji w roku 2019; — występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; — występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych; — brak placówek wsparcia dziennego dla osób starszych; — utrudniony dostęp do placówek specjalistycznych, rehabilitacyjnych; — trudne warunki mieszkaniowe wielu rodzin; — mała ilość klubów, organizacji i stowarzyszeń pozarządowych na obszarze gminy; — niska aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> — bliskość miasta Pionki i Radomia, zapewniających bardziej rozwinięte usługi społeczne; — utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; — dotacje ze środków zewnętrznych; — nowe możliwości udzielenia pomocy osobom potrzebującym; — wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej; — efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacja tych działań; — kontynuacja i realizacja nowych projektów socjalnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi; — rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów; — rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat ich istnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> — starzenie się społeczeństwa; — migracja społeczeństwa do większych miast, zwłaszcza osób młodych; — bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych; — brak współpracy w kontekście pomocy społecznej między gminami; — konkurencja między gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacje inwestycji; — wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii; — izolowanie się osób starszych; — zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności; — postępujące rozwarstwienie społeczne w zakresie zamożności mieszkańców gminy Pionki.

Źródło: Opracowanie własne

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza obejmuje informacje o zasobach, potrzebach, problemach danej społeczności lokalnej, które:

- są wynikiem analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach,
- biorą pod uwagę tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w którym będzie realizowana Strategia, czyli lata 2021-2025.

4.1. Prognoza demograficzna

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie Prognozy liczby ludności dla gmin i danych zawartych dla gminy Pionki, która została opracowana przez GUS, prognozuje się, że w latach 2021-2025, z wyjątkiem roku 2023 przyrost naturalny przyjmował będzie wartości dodatnie.

Tabela 34. Prognoza przyrostu naturalnego dla gminy Pionki do roku 2025

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	103	102	1
2022	103	101	2
2023	102	103	-1
2024	103	100	3
2025	103	100	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2025 roku, liczba osób napływających, jak i odpływających będzie maleć. Prognozuje się, że saldo migracji będzie przyjmowało wartości dodatnie.

Tabela 35. Prognoza salda migracji dla gminy Pionki do 2025 roku

Lata	Napływy	Odpływy	Saldo migracji
2021	91	84	7
2022	90	83	7
2023	89	81	8
2024	87	80	7
2025	86	79	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA LUDNOŚCI

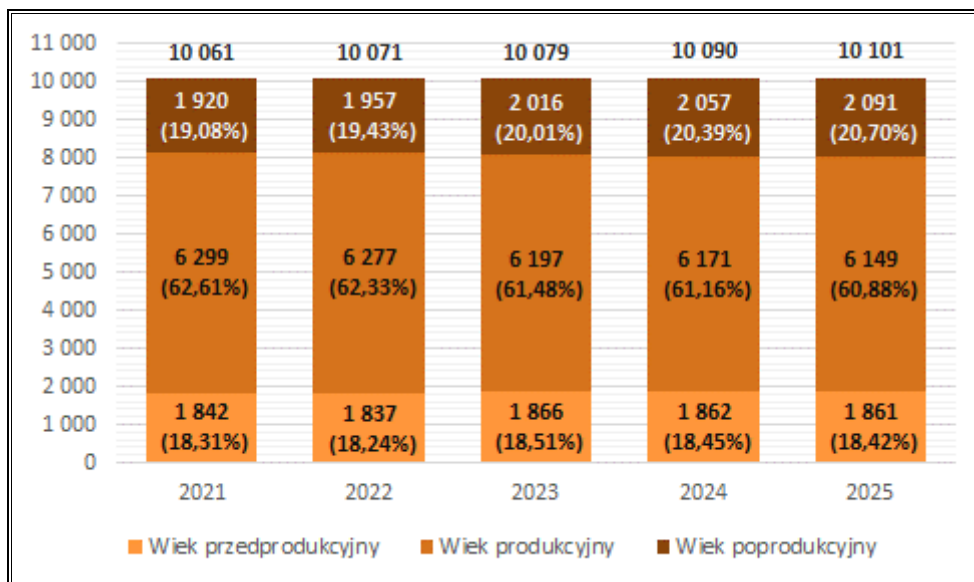
W kolejnej tabeli przedstawiono prognozę liczbę ludności gminy Pionki w latach 2021-2025.

Tabela 36. Prognoza liczby ludności gminy Pionki w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2025 roku

Lata	Liczba ludności			
	Ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
2021	10 061	1 842	6 299	1 920
2022	10 071	1 837	6 277	1 957
2023	10 079	1 866	6 197	2 016
2024	10 090	1 862	6 171	2 057
2025	10 101	1 861	6 149	2 091

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

Wykres 20. Prognoza liczby ludności gminy Pionki do 2025 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

W badanym okresie zaobserwować będzie można spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oraz stagnację liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Rosnąć natomiast będzie liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Ogółem liczba ludności wg prognoz w 2025 roku w stosunku do roku 2021 zwiększy się o około 0,40%.

4.2. Prognoza zmian

Przewiduje się, że konsekwencją realizacji działań ujętych w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025* będzie wzrost zaufania mieszkańców, w tym beneficjentów pomocy społecznej w stosunku do

placówek pomocowych oraz zmniejszenie obszarów, w których występują problemy społeczne, szczegółowo określone w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 37. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> — spadek liczby osób bezrobotnych poprzez wzrost aktywizacji zawodowej, — poprawa dostępu do usług świadczonych przez PUP, — zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, — wzrost kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie.
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> — spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej w wyniku ubóstwa, — poprawa warunków życia mieszkańców gminy i spadek liczby rodzin ubogich, — zapewnienie odpowiednich warunków egzystencyjnych osobom i rodzinom potrzebującym, — zwiększenie dostępu do rynku pracy, — rozszerzenie działań w formie pracy socjalnej.
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> — zapewnienie udziału osobom niepełnosprawnym w wydarzeniach współorganizowanych przez GOPS, — zwiększenie szans osób niepełnosprawnych poprzez reintegrację zawodową i społeczną, — powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, — podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscach publicznych, — pobudzenie zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, — zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, — zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> — wzrost liczby zrealizowanych programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, — rozwój specjalistycznego poradnictwa, — zwiększenie dostępności do poradnictwa w zakresie uzależnień, — zmniejszenie liczby osób uzależnionych.
Problemy osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> — poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych, — wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, — rozwijanie środowiskowych form opieki dla osób niesamodzielnych, zależnych, — wzrost liczby osób zatrudnionych przez GOPS sprawujących opiekę nad osobami starszymi, — rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.
Przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> — rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie, — zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą.

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezdomność	<ul style="list-style-type: none"> — spadek liczby osób narażonych na bezdomność z powodu bezrobocia, ubóstwa poprzez działania na rzecz pobudzania aktywności zawodowej i rozwoju kwalifikacji, — spadek liczby osób bezdomnych.
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> — prowadzenie kampanii informacyjnych propagujących odpowiedzialne rodzicielstwo, — realizacja projektów mających na celu ochronę życia rodzin oraz rozwój specjalistycznego dla nich wsparcia, — poprawa dostępu do specjalistycznego poradnictwa w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych, — spadek liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, — spadek liczby rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, — tworzenie nowych miejsc spotkań rodzin w społeczności lokalnej.

Źródło: Opracowanie własne

5. Wizja rozwoju społecznego i cele strategiczne

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Pionki została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych:

„GMINA PIONKI DAŻĄCA DO POPRAWY JAKOŚCI I WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POPRZEC KOMPLEKSOWE DZIAŁANIA SPOŁECZNE Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM, PRZEMOCY W RODZINIE, PROBLEMÓW OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH”

Przedstawiona wyżej wizja rozwoju społecznego dotyczy wszystkich mieszkańców gminy Pionki dotkniętych problemami społecznymi. Jest to nawiązanie do kwestii problemowych zawartych w *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki na lata 2021-2025*.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników GOPS oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, wytypowano **następujące obszary priorytetowe:**

1. Niepełnosprawność;
2. Uzależnienie od alkoholu i narkotyków;
3. Problemy osób starszych;
4. Przemoc w rodzinie;
5. Wsparcie rodzin w życiu codziennym.

Dla każdego z ww. obszarów priorytetowych wyznaczono **cele strategiczne**, które ułatwią realizację wizji rozwoju.

Tabela 38. Cele strategiczne SRPS

L.p.	OBSZAR PRIORYTETOWY	CELE STRATEGICZNE
1.	Osoby niepełnosprawne	<u>Cel strategiczny 1.</u> Poprawa warunków społecznego funkcjonowania niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.
2.	Uzależnienie od alkoholu i narkotyków	<u>Cel strategiczny 2.</u> Zahamowanie zjawiska uzależnień wszelkiego rodzaju oraz łagodzenie ich skutków
3.	Osoby starsze	<u>Cel strategiczny 3.</u> Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej.
4.	Przemoc w rodzinie	<u>Cel strategiczny 4.</u> Przeciwdziałanie zjawisku przemocy
5.	Wsparcie rodzin w życiu codziennym	<u>Cel strategiczny 5.</u> Wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji

Źródło: Opracowanie własne

6. Kierunki niezbędnych działań

W celu urzeczywistnienia założeń Strategii, niezbędne jest wskazanie zasadniczych działań w ramach skonkretyzowanych celów strategicznych. Owe działania wyrażono w postaci celów operacyjnych.

Tabela 39. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Kierunki działań
<u>Cel strategiczny 1.</u> Poprawa warunków społecznego funkcjonowania niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> — Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi, — Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, — Udzielanie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą.
<u>Cel strategiczny 2.</u> Zahamowanie zjawiska uzależnień wszelkiego rodzaju oraz łagodzenie ich skutków	<ul style="list-style-type: none"> — Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień, — Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych używek, — Wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz osób uzależnionych.
<u>Cel strategiczny 3.</u> Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> — Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom, — Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych.
<u>Cel strategiczny 4.</u> Przeciwdziałanie zjawisku przemocy	<ul style="list-style-type: none"> — Stworzenie jednolitego systemu wsparcia, — Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.
<u>Cel strategiczny 5.</u> Wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji	<ul style="list-style-type: none"> — Wspieranie rodziny w ponoszeniu kosztów utrzymania i wychowania dzieci w rodzinie, — Wsparcie rodziny w środowisku oraz pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudności opiekuńczo – wychowawczych, — Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin.

Źródło: Opracowanie własne

Zakłada się, że realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów, niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Pionki jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

Realizowanie założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należy do obowiązku władzy wykonawczej Gminy, przy czym bezpośrednim realizatorem celów wskazanych w niniejszej Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.

Programy i projekty muszą być analogiczne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, by zawierały się w strukturze celów strategicznych, zaś rezultaty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie wizji.

Skuteczne wdrożenie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki będzie opierało się na poniżej przedstawionych założeniach. Konieczne jest wyznaczenie lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gmina Pionki.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pionkach.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Jednym z najważniejszych warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki* obejmują lata 2021-2025, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób stały zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu Gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane Gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszu krajowego;
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

Proces monitoringu wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Wdrażanie Strategii będzie monitorowane na bieżąco w trakcie wykonywania merytorycznych obowiązków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pionkach. **Ocena stopnia realizacji Strategii będzie dokonywana corocznie, przy sprawozdaniu z działalności GOPS.** Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

Do realizacji niniejszej Strategii przydatne są następujące wskaźniki monitorowania:

1. w obszarze społecznym:
 - struktura demograficzna mieszkańców;
 - przyrost naturalny;
 - saldo migracji;

- liczba beneficjentów pomocy społecznej;
- powody korzystania z pomocy;
- formy udzielanej pomocy.

2. w obszarze gospodarczym:

- liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych;
- liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, Miejskiej Komendy Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS i GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych.

Monitorowanie umożliwia:

- bieżącą ocenę wykonywania programów, osiągania celów i realizacji zadań,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach.

OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami.

Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś

aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii, rozwiązywanie problemów.

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społecznoekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznania częstości występowania badanego zjawiska oraz określenia poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi:
- techniki: ankiety, zestawienie danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzia: tabele, wykresy, diagramy.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe wskaźniki realizacji poszczególnych celów, wyznaczonych w ramach Strategii.

Tabela 40. Przykładowe wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźniki realizacji działania
<p>Cel strategiczny 1. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi, — Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, — Udzielanie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego, — liczba udzielonych porad psychologicznych, — liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, — liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym udzielono wsparcia finansowego, — wysokość udzielonego wsparcia finansowego, — liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w spotkaniach integracyjnych.
<p>Cel strategiczny 2. Zahamowanie zjawiska uzależnień wszelkiego rodzaju oraz łagodzenie ich skutków</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień, — Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych używek, — Wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz osób uzależnionych. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia alkoholowego, — liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od narkotyków, — liczba osób uzależnionych od alkoholu, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej/ punktu konsultacyjnego, — liczba osób uzależnionych od narkotyków, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej / punktu konsultacyjnego, — liczba udzielonych porad, — liczba rodzin, w których istnieje problem uzależnienia od alkoholu/narkotyków jednego z członków, a którym udzielono porady.
<p>Cel strategiczny 3. Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom, — Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba osób zatrudnionych przez OPS sprawujących opiekę nad osobami starszymi, — liczba wolontariuszy zajmujących się osobami starszymi, — liczba projektów zrealizowanych na rzecz osób starszych, — liczba osób starszych objęta bezpośrednią pomocą w ramach projektów, — liczba spotkań integracyjnych.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźniki realizacji działania
Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy	<ul style="list-style-type: none"> — Stworzenie jednolitego systemu wsparcia, — Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba interwencji policyjnych z powodu przemocy w rodzinie, — liczba założonych „Niebieskich Kart”, — liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały ze wsparcia.
Cel strategiczny 5. Wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji	<ul style="list-style-type: none"> — Wspieranie rodziny w ponoszeniu kosztów utrzymania i wychowania dzieci w rodzinie, — Wsparcie rodziny w środowisku oraz pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudności opiekuńczo – wychowawczych, — Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> — liczba rodzin pobierająca świadczenia rodzinne, — liczba rodzin pobierających świadczenie w ramach Programu Rodzina 500+, — liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi objętych pracą socjalną, — liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.

Źródło: Opracowanie własne

9. Wnioski i podsumowanie

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Pionki jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej.

W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Pionki i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Pionki, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

10. Spis tabel i wykresów, rysunków

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Pionki z podziałem na płeć w latach 2015-2020	18
Tabela 2. Liczba ludności gminy Pionki w latach 2015-2020 wg grup ekonomicznych.....	20
Tabela 3. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w gminie Pionki w latach 2015-2020	20
Tabela 4. Migracja na pobyt stały na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019	21
Tabela 5. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019	23
Tabela 6. Podział i liczba podmiotów gospodarczych w gminie Pionki w latach 2015-2019	24
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019.....	25
Tabela 8. Opieka zdrowotna na terenie gminy Pionki.....	26
Tabela 9. Liczba uczniów w szkołach na terenie gminy Pionki 2019/2020.....	28
Tabela 10. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019.....	28
Tabela 11. Średnie wyniki procentowe egzaminu gimnazjalnego w [%] w gminie Pionki w latach 2017-2019.....	29
Tabela 12. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie gminy Pionki, powiatu radomskiego i województwa mazowieckiego w roku 2019 i 2020	30
Tabela 13. Księgozbiór biblioteki oraz czytelnicy na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019.....	33
Tabela 14. Pomoc społeczna na terenie gminy Pionki - zadania własne Gminy w latach 2015-2019 .	44
Tabela 15. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Pionkach na przestrzeni lat 2015-2020	45
Tabela 16. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020	50
Tabela 17. Liczba beneficjentów GOPS w Pionkach korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	53
Tabela 18. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Pionkach z powodu ubóstwa	54
Tabela 19. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS w Pionkach z powodu niepełnosprawności	56
Tabela 20. Osoby starsze na terenie gminy Pionki w 2019 roku	60
Tabela 21. Wysokość kosztu jednej godziny usług opiekuńczych i specjalistycznych świadczonych w ramach pomocy społecznej na terenie gminy w zależności od dochodu.....	62
Tabela 22. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy Pionki	64
Tabela 23. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności na terenie gminy Pionki	64
Tabela 24. Współpraca z asystentem rodziny w latach 2016-2020 na terenie gminy Pionki	71
Tabela 25. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w tych rodzinach na terenie gminy Pionki w latach 2016-2020	75
Tabela 26. Liczba beneficjentów pomocy GOPS w Pionkach z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków w latach 2015-2020	76
Tabela 27. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Pionki	76
Tabela 28. Beneficjenci pomocy GOPS w Pionkach z powodu bezdomności.....	80
Tabela 29. Osoby bezdomne na terenie gminy w latach 2015-2020.....	80
Tabela 30. Beneficjenci pomocy GOPS w Pionkach z powodu przemocy w rodzinie	81
Tabela 31. Dane dotyczące przemocy domowej na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020	82
Tabela 32. Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020	85
Tabela 33. Analiza SWOT	98
Tabela 34. Prognoza przyrostu naturalnego dla gminy Pionki do roku 2025.....	99
Tabela 35. Prognoza salda migracji dla gminy Pionki do 2025 roku	99
Tabela 36. Prognoza liczby ludności gminy Pionki w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2025 roku	100
Tabela 37. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	101
Tabela 38. Cele strategiczne SRPS.....	103
Tabela 39. Kierunki niezbędnych działań.....	103
Tabela 40. Przykładowe wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań	108

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Pionki z podziałem na płeć w latach 2015-2020

Wykres 2. Udział poszczególnych grup ekonomicznych gminy Pionki w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2015-2020	19
Wykres 3. Przyrost naturalny w gminie Pionki w latach 2015-2020.....	21
Wykres 4. Migracja na pobyt stały na terenie gminy Pionki w latach 2015-2019	22
Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2019 w gminie Pionki	24
Wykres 6. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] na terenie gminy Pionki, powiatu radomskiego i woj. mazowieckiego w latach 2019-2020	31
Wykres 7. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Pionki w latach 2015-2020	52
Wykres 8. Ankietowani według płci	86
Wykres 9. Ankietowani według wieku	86
Wykres 10. Ankietowani według poziomu wykształcenia.....	87
Wykres 11. Ankietowani według statusu zawodowego.....	87
Wykres 12. Ocena aktualnych warunków życia mieszkańców	88
Wykres 13. Problemy społeczne najczęściej spotykające niepełnosprawnych wg ankietowanych.....	89
Wykres 14. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?	89
Wykres 15. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?	90
Wykres 16. Skala problemu uzależnień na terenie gminy	91
Wykres 17. Zjawisko przemocy domowej na terenie gminy Pionki.....	91
Wykres 18. Najczęściej dostrzegane negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży.....	92
Wykres 19. Zadowolenie ankietowanych z obecnych warunków życia na terenie gminy Pionki.....	93
Wykres 20. Prognoza liczby ludności gminy Pionki do 2025 roku	100
Rysunek 1. Struktura celów rozwojowych województwa mazowieckiego.....	11
Rysunek 2. Położenie gminy Pionki na tle województwa mazowieckiego i powiatu radomskiego	17